

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

SOUČASNÝ STAV DRAMATICKÉ VÝCHOVY VE MĚSTĚ AŠI

Present State of Drama in Education in Aš

Autor: Veronika Zacharová

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: Prezenční

Závěrečná práce dokončena: Červen 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr.
Radmily Svobodové s použitím uvedené literatury.

V Praze dle

Podpis:

Poděkování:

Velmi děkuji Mgr. Radce Svobodové za cenné rady, připomínky a odbornou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala všem učitelkám z Aše, které mi vyšly vstříc a pomohly se vším, co bylo pro mou práci potřeba.

Název:

Současný stav dramatické výchovy v městě Aši.

Abstrakt:

Diplomová práce mapuje školská zařízení v Aši, není zaměřena jen na základní školy, ale na celý vzdělávací systém. Cílem je zjistit, které školy zařazují do svého vzdělávacího programu dramatickou výchovu a v jaké míře. Dále zjišťuje jaké cíle si pedagogové dramatické výchovy v Aši kladou při vzdělávání dětí. V teoretické části se zabývám rámcovými vzdělávacími programy pro různé typy škol a tím, jestli tam má dramatická výchova své místo. V praktické části zjišťuji, kolik je v Aši školských zařízení a které z nich dramatickou výchovu zařadilo do svého školního vzdělávacího programu.

Klíčová slova:

Dramatická výchova, typy škol, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, cíle.

Title:

Present State of Drama in Education in Aše

Abstract:

This Master's thesis focuses on educational institutions in the city of Aš. It isn't concerned just with elementary schools but covers the overall educational system in this town. The main aim is to find out which schools incorporate drama in education into their educational programs and to what extent. This work further analyzes which educational goals are selected by the teachers. The theoretical part analyses general educational programs for different school types and the role of drama in education in these documents. The practical part covers all educational institutions in Aš and discusses how many of them included the dramatic education into their programs.

Keywords:

Drama in Education, School Types, The Framework Educational Programme, School Educational Program, Goals.

Obsah:

1	Úvod	7
	Teoretická část	9
2	Dramatická výchova	9
2.1	Dramatická výchova u nás	10
2.2	Dramatická výchova ve světě	12
3	Rámcový vzdělávací program	14
3.1	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	14
3.1.1	Dramatická výchova v RVP PV	18
3.2	Rámcový vzdělávací program pro základní školy	19
3.2.1	Dramatická výchova v RVP ZV	24
3.3	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia	25
3.3.1	Dramatická výchova v RVP G	28
3.4	Vzdělávací program pro základní umělecké školy	28
4	Cíle dramatické výchovy	32
5	Město Aš	36
	Praktická část	39
6	Školní vzdělávací program	39
6.1	Školní vzdělávací program MŠ Okružní	39
6.2	Školní vzdělávací program MŠ Nohova	41
6.3	Školní vzdělávací program MŠ Mokřiny	44
6.4	Školní vzdělávací program ZŠ Kamenná	46
6.5	Školní vzdělávací program Gymnázium Aš	46
6.6	Školní vzdělávací program ZUŠ Roberta Schumanna	48
7	Školy v Aši a dramatická výchova	49
8	Cíle pedagogů dramatické výchovy v Aši	54
9	Ukázky lekcí	58
9.1	Mateřská škola Nohova – Berušky	58
9.2	Mateřská škola Mokřiny	60
9.3	Mateřská škola Okružní	62
9.4	Základní škola Kamenná	63
9.5	Gymnázium Aš – prima	65
9.6	Základní umělecká škola – Midilid'ky	67
9.7	Základní umělecká škola – Škytafky	70
10	Závěr	72
	Literatura a informační zdroje	74

1 Úvod

Dramatická výchova se postupem času dostává do českých škol a stává se z ní rovnocenný předmět. Podle mě je velmi důležitá, protože díky ní se děti naučí mnoho nového a hlavně si vyzkouší situace, do kterých by se v životě mohly dostat. Pak si stačí vzpomenout na zkušenosti, které získaly v modelových situacích a pomocí nich problém vyřešit. Myslím, že díky dramatické výchově se děti naučí komunikovat, spolupracovat, respektovat ostatní, prosadit se, prezentovat svůj názor a další jiné dovednosti, které jsou pro život v dnešním světě nezbytné. Mají možnost zamyslet se nad problémy z více úhlů pohledu a zjistit tak, že nic nemusí být takové, jako to na první pohled vypadá. Naučí se, že jejich názor nemusí být vždycky ten správný, ale že je dobré seznámit se i s těmi ostatními. Na druhou stranu by měly získat jistotu, která je důležitá pro prosazení sebe sama.

V dramatické výchově se nejedná o klasické frontální vyučování, se kterým se stále ve většině škol setkáváme, ale o učení činností, které podle mě zanechává v dětech daleko více. Pasivní přijímání informací dříve nebo později dětem nebude stačit. Myslím si, že možnost dětí na vlastní kůži problém vyzkoušet, je velmi efektivní a nutí je nad věcmi přemýšlet. V dramatické výchově je důležitá akce, a proto je nutné v dětech vzbudit chuť aktivně se zapojovat.

Díky studiu na vysoké škole, jsem měla možnost navštívit mnoho škol, kde je dramatická výchova součástí vyučování. Velmi mě to nadchlo, bylo zajímavé sledovat, jakým způsobem se ve třídách pracuje a jaký vliv to má na děti. Když jsem přemýšlela nad pozitivy tohoto předmětu, vyvstala mi otázka, zda-li je výchova zařazována ve všech, nebo alespoň ve většině škol. V Praze to asi není taková výjimka, ale vzhledem k tomu, že pocházím z malého města, kde se nové přístupy ve vzdělávání objevují jen zřídka, zajímalo mě, jak je to s dramatickou výchovou tam.

Za cíl své diplomové práce jsem si stanovila zmapovat město Aš. Nechci pracovat jen se základními školami, které jsou pro mě vzhledem k mému zaměření samozřejmě nejzajímavější, ale s celým školským systémem města. V Aši se nachází 5 mateřských škol, 3 základní školy, gymnázium a střední odborná škola, speciální škola a základní umělecká škola. Chtěla bych zjistit, kolik z nich dramatickou výchovu

zařazuje a podívat se na styl, kterým se s dětmi pracuje. Zajímají mě cíle pedagogů, které si kladou a způsob, jakým se jich snaží dosáhnout.

Když jsem se rozhodla pro tuto práci, vyvstala mi ještě otázka, zda-li mají školy vůbec nějaký prostor pro zařazování dramatické výchovy do vyučování. Myslím si, že je tudíž nezbytné prostudovat rámcové vzdělávací programy jednotlivých stupňů vzdělávání a zjistit, co školám nabízejí. Zda-li má dramatická výchova opravdu místo v každém stupni a jaká je míra zařazování.

Na základě svých úvah jsem si stanovila tři výzkumné otázky:

1. Jaké je místo dramatické výchovy v rámcovém vzdělávacím programu různých typů škol?
2. Jaký je současný stav vyučované dramatické výchovy ve školách ve městě Aši?
3. Jaké si kladou učitelé dramatické výchovy v Aši dílčí cíle při vzdělávání dětí?

Teoretická část

2 Dramatická výchova

Dramatická výchova je předmět, který se řadí pod uměleckou výchovu spolu s výchovou hudební a výtvarnou. Josef Valenta ji ve své knize definuje takto: „*Dramatická výchova je systém řízeného, aktivního, uměleckého, sociálního a antropologického učení dětí či dospělých založený na využití základních principů dramatu a divadla.*“ (Valenta, 2008, str. 40) Drama a divadlo jsou považovány za její kořeny. V současné škole bývá dramatická výchova začleňována dvojím způsobem, buď jako samostatný předmět, nebo se využívají pouze metody v předmětech jiných. Cílem dramatické výchovy není produkt, ale samotný proces. Nemusí tedy směřovat k představení.

Podstatou dramatické výchovy je hra, konání, jednání a akce. Ve středu stojí dítě, jeho potřeby a zájmy. „*Dramatická výchova se snaží využívat situací, ve kterých má člověk možnost zkoušet si své jednání.*“ (Pavlovská, 1998, str. 3) K tomu slouží rolová hra, kdy žáci vstupují do rolí a pomocí nich se snaží řešit problémy „jako“. Výhodou je, že se dá situace vracet a hledat vždy jiné řešení. Žák má také možnost vyzkoušet si situaci, do které se běžně nedostane. Pokud se mu to stane potom v běžném životě, už má určitou zkušenost. Do dramatické výchovy se promítají žákovy zkušenosti, pomocí nichž objevuje a zkoumá nové. Výchova má tedy hlavně pedagogický účel, kdy je cílem zapojit, oslovit, donutit jednat účastníka - žáka.

Je důležité, aby byl obsah dramatické výchovy pro žáky zajímavý, blízký jeho životu a smysluplný, protože jinak se aktivně nezapojí. Je vhodné vytvářet tematické bloky, kde se od obsahu odvíjí hry a činnosti. „*Takové učení má celostní charakter: přirozeně vede k soustředění pozornosti, zbavení ostychu i uvolnění, komplexní smyslové vjemy a zkušenosti z činností jsou materiálem pro bohatší představy a přesnější myšlení.*“ (Bláhová, 1996, str. 22) Dramatická výchova je ale podle Josefa Valenty převážně improvizovanou akcí a přestože je možné využívat literární předlohu, vzniká hra tady a teď.

Dramatická výchova se na rozdíl od jiných předmětů nedá učit frontální metodou. Učitel tady přejímá úplně jinou roli, než v běžné výuce. Stává se rádcem,

pozorovatelem, pomocníkem, partnerem. Jeho hlavní úkol je, naplánovat hodinu, předvídat situace, které nastanou a přizpůsobit tomu průběh. Dále je důležitá motivace, protože bez ní by hodina nefungovala, jak má. A v neposlední řadě je to navození té správné atmosféry. Ta by měla být vstřícná, ale také tvůrčí.

Dramatická výchova podle Marie Pavlovské ještě není u nás ustáleným oborem. V literatuře se můžeme setkat s několika termíny, které ji označují. Jsou to: dramatická výchova, tvořivá dramatika, výchovná dramatika nebo dramika.

2.1 Dramatická výchova u nás

Dramatická výchova se u nás začala ve větší míře objevovat v šedesátých letech, kdy se v lidových školách umění začal vyučovat literárně-dramatický obor. Zprvu zde našly uplatnění zejména herečky, které se nevěnovaly herecké dráze. Vznikaly úspěšné loutkářské soubory pod vedením Hany Budínské, Jindry Delongové, Josefa Mlejníka a dalších významných pedagogů. Mnoho z nich se snažilo najít nové inscenační i dramatické postupy. *„Začala se vytvářet neformální skupina lidí, kteří měli zájem i schopnosti přetvořit odumírající model dětského divadla a dát dramatickým činnostem dětí a mládeže zcela jiný obsah i formu.“* (Machková, 1998, str. 23) Začal vycházet časopis Dramatická výchova, bylo možné navštívit zahraniční semináře.

Eva Machková uvádí, že dramatická výchova u nás prošla třemi obdobími. První období bylo období hledání. Jeho cílem bylo, že dětské divadlo a dramatické aktivity by neměly napodobovat tvorbu dospělých, ale měly by mít skutečnou hodnotu pro své aktéry. V tomto období vznikla přehlídka Kaplické divadelní léto, která byla předchůdcem dnešní Dětské scény. Koncem 70. let se otevřel první dvouletý kurz dramatické výchovy, na něj navázaly lidové konzervatoře.

V druhém období se začaly objevovat české knihy a dramatická výchova se prohlubovala. Do roku 1989 vše probíhalo zdárně, protože úřady a orgány ji považovaly za bezvýznamnou. Dramatická výchova se stala součástí osnov středních pedagogických škol. Během 70. a 80. let se změnil hlavní účel dětských divadel. *„Pro značnou část vedoucích a učitelů LŠU přestalo být veřejné produkování inscenací hlavním účelem a cílem dramatických aktivit s dětmi a ti vedoucí, kteří záměrně a pravidelně připravovali veřejně předváděná představení, začali považovat za nejdůležitější proces, který k jeho vzniku vede, utváří osobnost dětí a vybavuje je*

výrazovými prostředky.“ (Machková, 1998, str. 25) Měnily se texty, které dětské soubory zpracovávaly, převážně se objevovalo dětské autorské divadlo.

Třetí období začíná rokem 1990, kdy byl na pedagogické fakultě v Praze zaveden díky Evě Vyskočilové předmět komunikativní dovednosti, jehož obsah seznamoval posluchače s možnostmi uplatnění dramatické výchovy v učitelském vzdělání. Poté se dramatická výchova dostávala i do ostatních škol. Jako předmět byla výchova zařazena na různá gymnázia, prvky uplatňovaly mateřské školy a dostala se i do učebních plánů Obecné a Občanské školy.

Předmět dramatické výchovy navazuje na zájmové kroužky, které fungovali mimo vyučování. Pedagogové vidí smysl vycházet v hodinách z dětských potřeb, respektují vztah k dítěti a jeho světu, využívají jeho přirozenou hru a tvořivost. „*V moderním pojetí vyučování nelze vystačit jen s osvojováním vědomostí, dovedností a návyků, ale je do něho zahrnuto v plné šíři i rozvíjení a kultivace postojů, schopností, charakterových vlastností i psychických procesů.*“ (Machková, 2004, str. 7) Žák není pouze pasivní příjemce, ale naopak se aktivně na výuce podílí.

V první etapě se setkáváme s názorem, že obsahem dramatické výchovy je pouze hra. „*Jistá živelnost, související se zavedením dramatické výchovy do našich škol, se projevila v určitém zjednodušení – vše, co je tvořivé, hravé, činnostní, je dramaticko-výchovné.*“ (Marušák, 2008, str. 6) Pro mnoho pedagogů je hra jediným principem dramatické výchovy.

S postupem času, kdy se i v ostatních předmětech začal objevovat činnostní a hrový model vyučování, bylo nutné dramatickou výchovu nějak blíže specifikovat. „*Dramatická výchova se vymezila jako obor umělecko-pedagogický, zcela jasně zdůraznila divadelní prostředky jako svoje základní metodologické východisko a oblast umění jako jednu s dominantních cílových oblastí.*“ (Marušák, 2008, str. 7)

Dramatická výchova stále není příliš rozšířená. Mnoho škol nabízí pouze výchovu hudební a výtvarnou, literární se stala součástí českého jazyka. Mnoho pedagogů si ale myslí, že je to škoda a snaží se ji zrovnoprávnit. V českém školství je začleněna jako samostatný předmět na prvním stupni, nebo jako předmět volitelný na stupni druhém. Jako samostatný předmět musí dramatická výchova splňovat cíle umělecké i cíle osobnostního rozvoje.

Někteří pedagogové začali dramatickou výchovu zařazovat také mimo samotný předmět. Využívají její metody pro zpestření, ale i pro snazší pochopení látky z jiných oborů. Výchova tady nesměřuje k žádnému výstupu pro prezentaci, ale jen pro zkvalitnění výuky. Přesto jsou děti, které takto pracují, dobře vybaveny pro rolovou hru, improvizaci a tvorbu divadelních etud.

2.2 Dramatická výchova ve světě

Dramatická výchova ve světě se začala objevovat dříve než u nás. Podle Jonothana Neelandse vznikla s potřebou vytvořit nové kurikulum, kdy pedagogové přestali souhlasit s tím, že integrace předmětů je nemožná. Pedagogové měli potřebu poskytnout žákům prostředky k vyjádření vlastních názorů a postojů a zároveň jim nabídnout, aby si vyzkoušeli, zda-li jsou tyto názory a postoje správné.

V roce 1924 v USA vzniklo hnutí tvořivé dramatiky, jeho zakladatelkou je Winifred Wardová. Ta experimentovala s improvizovaným dramatem a napsala několik knih, které zaujaly veřejnost. USA v té době patřilo k ohniskům reformní pedagogiky, odtud pochází její potřeba působit na celé dítě a ne jen na jeho rozum a profesionální vybavenost. Winifred Wardová hodně pracovala s literaturou, užívá termín dramatizace příběhu, kdy jde o improvizaci skupiny na základě literární předlohy. *„Typická hodina je založena na dramatizování vybrané básničky nebo příběhu, v některých případech je jedna předloha námětem pro jinou lekci, ale skupiny pokročilejší, s větší zkušeností, dokážou na jedné předloze pracovat několik lekcí.“* (Machková, 1996, str. 26) Na Wardovou navázaly další pokračovatelky, například Geraldine Brain Siksová, nebo Ruth Beall Heinigová.

Dalším americkým směrem jsou Theatre Games, jehož zakladatelkou je Viola Spolinová. Tento směr má za cíl vytvořit produkt, který by byl publikovatelný na veřejnosti. Spolinová se domnívá, že úplně každý je schopný hrát a improvizovat. V 50. letech, vznikla Americká asociace dětského divadla, začaly se nabízet vzdělávací kurzy pro učitele a rozšiřovala se literatura.

V Anglii se dětské drama začalo objevovat po 2. světové válce a jeho zakladatelem byl Peter Slade. Na něj navázal v dalších letech Brian Way. V současné době na něj navazuje směr strukturovaného dramatu, jehož hlavními představiteli jsou Gavin Bolton a Dorothy Heathcotová. Od americké dramatické výchovy se liší zejména

tím, že se nestaví na literární předloze a dále také přístupem k divadlu a dramatu. V Anglii se dramatická výchova začala objevovat nejdříve jako mimoškolní aktivita a později potom jako samostatný předmět ve školách. Cíle si autoři rozdělili do tří skupin: Učení, které vyplývá z obsahu lekce, sociální učení a dovednosti. V práci s dětmi jsou pro ně důležité tři prvky. Jsou to: učitel v roli, zastavování dramatu a univerzálnost lidských vztahů a situací. Každá situace a vztah, se kterými se v dramatické výchově pracuje, obsahuje základní model. „*Smyslem dramatu je pochopit tyto univerzální modely do hloubky a umožnit dětem přenášet je do života jak vlastním jednáním, tak chápáním druhých lidí.*“ (Machková, 1996, str. 39)

Přestože se objevilo ve světě v průběhu let několik směrů, mají mnohé společné rysy. Nové poznatky se pomalu začaly šířit do ostatních zemí.

3 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program je dokument, který nahradil bývalé učební osnovy. Je vypracován pro všechny stupně vzdělávání a spolu s Bílou knihou je definuje. Od roku 2004 jsou v platnost uvedeny dvě úrovně dokumentů, státní a školské. Tyto programy patří do úrovně státní. Vymezují jednotlivé rámce, které musí být dodrženy při tvorbě školních vzdělávacích programů.

V rámcových vzdělávacích programech jsou uplatněné nové vyučovací strategie. Velmi důležité jsou klíčové kompetence, které se váží ke vzdělávacímu obsahu a lze je uplatnit v budoucím životě. Je jich šest a během let se trochu mění. Vzdělávací obsah je rozdělen do vzdělávacích oblastí a ty se dále dělí na vzdělávací obory, to jsou v podstatě jednotlivé předměty. Další novinkou jsou průřezová témata, která pomáhají vytvořit žákovi hodnoty a postoje. Prochází jednotlivými vzdělávacími oblastmi a tím dělají vzdělání ucelenější.

Prostudováním rámcových vzdělávacích programů různých typů vzdělávání jsem se snažila najít odpověď na svou první výzkumnou otázku.

3.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Od roku 2007 se musí všechny mateřské školy v České republice řídit rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Je to dokument, na kterém pracoval tým odborníků pod vedením paní PhDr. Kateřiny Smolíkové.

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“ (RVP PV, 2004, str. 6) Řídí se podle něj všechna předškolní zařízení v republice. Dále na něj navazuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Tento dokument je volně přístupný všem.

Principy RVP jsou zaměřeny na dítě a na zařízení, které ho vzdělává. Mezi hlavní patří: akceptovat specifika dětí předškolního věku, optimálně rozvíjet každého jedince s ohledem na jeho individualitu, položit základ klíčovými kompetencím, vytvářet prostor pro pedagogickou činnost, která bude srovnatelná na všech předškolních zařízeních a poskytovat vnitřní i vnější evaluaci.

Nechybí tady nabídka, jak koncipovat jednotlivé třídy a charakteristika dětí přijímaných do mateřských škol. Velmi důležitou kapitolou jsou **cíle předškolního vzdělávání**. Předškolní vzdělávání doplňuje rodinnou péči a rozvíjí co nejoptimálněji každého jedince ve všech směrech, připravuje ho na další vzdělávání a nabízí mu rozličné podněty pro aktivní trávení času. Vše se děje pod dohledem vzdělaných pedagogů. Dítěti by mělo být poskytováno vše, aby dosahovalo tělesného, psychického a duševního rozvoje, aby se utvářela jeho osobnost. Pedagog s dětmi tráví mnoho času, a proto by měl být schopný poskytovat zpětnou vazbu a tím dítě diagnostikovat.

RVP pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy. Tyto kategorie jsou vzájemně provázané a pokud s nimi pedagog vhodně pracuje, vedou k požadovaným výstupům.

Pedagog má tři základní rámcové cíle:

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí

Ty mají vést k tomu, že bude dítě rozvíjeno po stránce fyzické, psychické a sociální tak, aby se co nejlépe začlenilo do dalšího života, stalo se samostatnou osobností a bylo schopné plnit adekvátní nároky, se kterými se v budoucnu setká. Plnění těchto cílů vede ke klíčovým kompetencím. Pedagog si musí uvědomit, že tyto cíle jsou všudypřítomné a je tedy důležité, aby byl dětem vhodným vzorem v každé situaci.

„Klíčové kompetence jsou soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.“ (RVP PV, 2004, str. 11) Kompetence mají prakticky využitelné výstupy, které prohlubují poznatky dítěte. Jejich osvojování je náročné a jedná se o dlouhodobý proces. Má k nim směřovat obsah učiva ve všech vzdělávacích úrovních. V předškolním věku se pokládají spíše jen základy kompetencí, které v dalších letech usnadňují rozvoj a vzdělání dítěte. Klíkových kompetencí je v předškolním vzdělávání pět:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problému
3. kompetence komunikativní
4. kompetence personální a sociální
5. kompetence činnostní a občanské

Metody a formy se přizpůsobují věku dětí. To znamená, že prostředí a činnosti musí být pro děti zajímavé, podnětné, bohaté. Děti by se měly cítit bezpečně, radostně, bez ostychu, měly by mít chuť do práce. Samozřejmě se musí brát v úvahu jejich individualita a vycházet z dětské přirozenosti. Doporučují se činnosti zážitkové a kooperativní učení hrou. Pedagog poskytuje pomoc a rady v potřebné míře, a proto je důležité, aby měl o dětech přehled a průběžně je sledoval, věděl o jejich zájmech, rodinné situaci a pokrocích, které dělají.

Vzdělávací obsah RVP chápeme jako prostředek pro naplňování cílů. Učivo je tady pojaté jako nabídka činností, které směřují k očekávaným výstupům. Vzdelávací obsah je členěn do několika oblastí:

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a jeho psychika
3. Dítě a ten druhý
4. Dítě a společnost
5. Dítě a svět

Oblasti jsou na sebe vázané, proto pedagog musí dbát na to, aby se prolínaly. Pokud to zvládne, zajistí přirozený rozvoj dítěte, pokud ne, budou činnosti vypadat uměle až nereálně. Všechny jsou v RVP velmi podrobně rozepsané. Každé vzdělávací oblasti je věnovaná samostatná kapitola, kde jsou uvedené dílčí cíle, vzdělávací nabídka a očekávané výstupy. Vše je srozumitelné, činnosti jsou pestré a umožňují dětem všestranný rozvoj, ale zároveň poskytují pedagogům dostatečný prostor pro jejich realizaci.

Další kapitola se věnuje **začlenění vzdělávacího obsahu do školních vzdělávacích programů**. Pedagog si tvoří vlastní integrované bloky, což je vzdělávací nabídka pro děti formulovaná tak, aby jim byla srozumitelná. Tyto bloky by měly obsahovat všechny vzdělávací oblasti. Mohou být různě dlouhé, náročné, bohaté, mohou mít podobu tématických celků, projektů nebo programů, ale hlavně musí poskytovat dostatečné množství podnětů pro děti a vycházet z jejich potřeb. Bloky na sebe navazují, rozšiřují se a obohacují.

Velmi důležitým bodem RVP jsou **podmínky předškolního vzdělávání**, kam patří materiální podmínky, životospráva, psychosociální podmínky, organizace, řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění a spoluúčast rodičů. Každá podkapitola je velmi detailně rozepsaná a zahrnuje věci, které by měla každá mateřská škola mít a dodržovat. Myslí se zde na každý detail chodu předškolního zařízení.

V RVP samozřejmě nechybí **vzdělávání dětí se speciálními potřebami a vzdělávání dětí nadaných**. Pro všechny děti jsou stanovené stejné rámcové cíle, ale u dětí se speciálními potřebami se naplňují jiným způsobem. Jsou doplněny o další podmínky, které se opírají o zákony a vyhlášky, potřeby předškolních dětí a samozřejmě také potřeby individuální. Tyto podmínky jsou v RVP rozděleny podle postižení (tělesné, zrakové, sluchové, mentální, poruchy pozornosti a vnímání, poruchy řeči a autismus). Integrace dětí sebou nese rizika i pozitiva, je proto důležité přesně si stanovit potřeby dětí v konkrétních případech, z toho plynou požadavky na pedagoga a prostředí. Začlenění nadaných dětí probíhá formou rozšiřující nabídky činností, ta by se měla neustále obměňovat, aby se nestala pro děti nezáživná.

Autoevaluace mateřské školy a hodnocení dětí poukazuje na nezbytnost průběžného hodnocení. Cílem hodnocení je sledovat vývoj dětí a učební pokroky, rozhodně zde nemá jít o porovnávání jednotlivců. Informace by se měly u každého dokumentovat zvlášť, je to materiál důvěrný, který je k dispozici pouze pedagogovi a rodičům. „Autoevaluace je proces průběžného vyhodnocování vzdělávacích činností, situací i podmínek vzdělávání, realizovaný uvnitř mateřské školy, který se odehrává v několika na sebe navazujících a neustále se opakujících fázích.“ (RVP PV, 2004, str. 40) To poskytuje pedagogům zpětnou vazbu. Jedná se o systematický proces, který by měl být komplexní. RVP doporučuje zaměřit se na několik složek: naplňování cílů, kvalita podmínek vzdělávání, způsob realizace a zpracování obsahu, práce pedagogů a

výsledky vzdělávání. Každá mateřská škola si volí vlastní evaluační plán, který by měl být popsán ve školním vzdělávacím programu.

Tvorbě školního vzdělávacího programu jsou věnovány další dvě kapitoly. Jedna se zabývá zásadami při jeho zpracování a druhá kritériím souladu RVP a ŠVP.

V poslední kapitole jsou vyjmenovány **povinnosti předškolního pedagoga**. Na pedagoga jsou kladeny poměrně velké nároky, které vyžadují vzdělání, průběžnou přípravu, tvořivost a dobré nápady, empatičnost, citlivost, důslednost a v neposlední řadě být pro děti vždy vzorem.

3.1.1 Dramatická výchova v RVP PV

Dramatická výchova v rámcovém vzdělávacím programu předškolního vzdělávání není doslovně uvedena, stejně jako ostatní výchovy. Setkáváme se pouze s dramatickými činnostmi a aktivitami. Tyto činnosti jsou uvedeny pouze v kapitole Vzdělávací oblasti, konkrétně v oblastech Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý a Dítě a společnost. Myslím si, že se dá výchova využít výborně ve všech oblastech a je jen na učiteli v jaké míře ji využije a zařadí do svého třídního plánu.

Dítě a jeho psychika je oblast, která se dělí na tři podoblasti: Jazyk a řeč, Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, Sebepojetí, city a vůle. Ve všech třech jsou zahrnuté dramatické činnosti.

Jazyk a řeč se dramatickou výchovou rozvíjí velice dobře. Ve vzdělávací nabídce je přímo uvedená recitace, přednes, dramatizace, ale i ostatní nabídka k dramatickým aktivitám směřuje. Například poslouchání pohádek, návštěvy divadel, diskuze, samostatný projev na určené téma, komentování zážitků to vše se výborně uplatní právě ve zmíněné výchově. Ta dětem pomůže v plnění očekávaných výstupů.

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace je podkapitola, která se spíše zaměřuje na pozorování různých objektů, manipulaci s předměty, řešení myšlenkových problémů, činnosti k vytváření a chápání pojmů, ale také na hry podporující tvořivost. Tam se opět velmi dobře využijí dramatické, výtvarné, hudební a taneční aktivity.

Sebepojetí, city a vůle je další podoblast, do které se dá dramatická výchova zařadit. Cílem je, aby dítě poznalo sebe sama, stalo se samostatné, umělo se ovládat, chovat, aby došlo k rozvoji mravního ale i estetického chápání a prožívání. Ve

vzdělávací nabídky jsou přímo uvedeny estetické a tvůrčí aktivity, myšleno slovesné, dramatické, hudební, výtvarné, literární a další. Ale například činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu, činnosti umožňující samostatný projev, obhajobu svého názoru, rozhodování, hry na téma rodiny a přátelství se dají rozvíjet mnoha způsoby a samozřejmě i pomocí dramatické výchovy.

Dítě a ten druhý je oblast, která si klade za cíl naučit děti komunikovat s ostatními lidmi, respektovat určitá pravidla, vytvářet si postoje a rozvíjet kooperační dovednosti. V dramatické výchově můžeme využít ze vzdělávací nabídky verbální i neverbální komunikační aktivity s druhými, kooperační činnosti hry ve skupinách, společné povídání, sdílení, naslouchání, hry modelové i přirozené, hraní rolí, dramatické činnosti, sociální a interaktivní hry, hry a činnosti, které vedou k ohleduplnosti, ochotě rozdělit se, pomoci. Dramatické lekce vedou ke splnění očekávaných výstupů, dítě se naučí komunikovat, zbaví se studu, uplatní se ve skupině, naučí se prosazovat a obhajovat svůj názor, vnímá a respektuje své okolí. Myslím, že zařazování těchto lekcí rozvíjí všechny požadované cíle komplexně a přirozeně. Podle mě jsou metody a techniky dramatické výchovy v této oblasti nepostradatelné.

Dítě a společnost, oblast která začleňuje dítě do širší společnosti. Dítě se učí žít s ostatními, vytváří si společenské postoje, návyky a dovednosti, seznámí se s pravidly chování, získá podvědomí o ostatních kulturách a utváří si společenský a estetický vkus. Různorodé společenské hry, zejména námětové hry a dramatizace, učí děti spolupráci a podílení se na průběhu. Dramatická výchova se dobře uplatní i v přípravách a realizaci společných zábav a slavností. Dětem by se měly nabízet receptivní, slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti a aktivity, které přibližují pravidla vzájemné komunikace. Podporovat by se mělo také setkávání s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním i mimo mateřskou školu a návštěva různých kulturních zařízení.

3.2 Rámcový vzdělávací program pro základní školy

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je obsáhlý dokument, na jehož přípravě se podílelo mnoho lidí a celkovou úpravu měli na starost Jaroslav Jeřábek a Jan Tupý. Já jsem pracovala s verzí z roku 2007, která je poslední schválenou verzí MŠMT.

RVP ZV je rozdělen do čtyř částí, každá z nich se dělí do dalších kapitol. První část **vymezuje rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů**. Stejně jako RVP PV se zařazuje do státní úrovně dokumentů a je tedy volně přístupný pedagogům i nepedagogické veřejnosti. Principy i tendence programu navazují na RVP PV a jsou východiskem pro tvorbu RVP SV. Vymezuje vše nezbytné pro základní vzdělávání: vzdělávací obsah, průřezová témata, specifikuje úroveň klíčových kompetencí. Je závazný pro všechna školská zařízení.

„Podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků.“ (RVP ZV, 2007, str. 10) Tendence jsou zohledňovat potřeby a možnosti žáků, vytvářet příznivé klima třídy, spolupracovat s rodiči, vytvářet nabídku volitelných předmětů, upravovat organizaci výuky podle potřeb dětí.

Druhá část se věnuje **charakterizaci základního vzdělávání**. Odkazuje nás na zákony zabývající se školní docházkou, hodnocením výsledků a organizací.

Třetí část je rozdělena na pět kapitol. **Pojetí a cíle základního vzdělávání** nás seznamuje hlavně s cíly, které by se měly naplnit.

1. žáci si osvojují strategii učení a motivují se do dalšího vzdělání2. podněcuje se tvořivé myšlení a logické uvažování3. žáci se učí všestranně komunikovat, spolupracovat a respektovat ostatní4. žáci se umí projevit, říct svůj názor5. žáci jsou vedeni k toleranci a ohleduplnosti6. žáci se učí chránit si duševní, sociální a fyzické zdraví

Základní vzdělávání navazuje na předškolní a je jako jediné povinné pro celou populaci. Dělí se na dva stupně. První stupeň usnadňuje žákům přestup do školy z předškolního vzdělávání a motivuje je do dalšího učení. Na druhém stupni žáci získávají znalosti, dovednosti, utváří si vlastní názory, hodnoty a postoje. Oba stupně vyžadují podnětné prostředí, které motivuje všechny žáky bez rozdílu, měla by panovat přátelská atmosféra a každý by měl mít možnost zažít úspěch.

Základní vzdělávání opět rozvíjí **klíčové kompetence**. „Představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.“ (RVP ZV, 2007, str. 14) Osvojení klíčových kompetencí je dlouhodobý a velmi složitý proces, který probíhá po celý život. Kompetence nejsou izolované, ale naopak velmi propojené a měl by k nim směřovat celý vyučovací proces. V základním vzdělávání se získávají tyto klíčové kompetence:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problému
3. kompetence komunikativní
4. kompetence personální a sociální
5. kompetence občanské
6. kompetence pracovní

Další kapitola se věnuje **vzdělávacím oblastem**. Je jich devět a jsou tvořeny jedním nebo více vzdělávacími obory.

1. Jazyk a jazyková komunikace
2. Matematika a její aplikace
3. Informační a komunikační technologie
4. Člověk a jeho svět
5. Člověk a příroda
6. Umění a kultura
7. Člověk a zdraví
8. Člověk a svět práce

Tyto oblasti jsou vždy blíže charakterizovány, poukazuje se na význam v základním vzdělávání. Následuje jejich zaměření, k čemu jsou žáci vedeni, co se u nich rozvíjí. Vymezuje se vzdělávací obsah všech oborů, které daná oblast má. Jsou zde formulované očekávané výstupy, těch se docílí pomocí tématických okruhů. Školy si

vzdělávací obsah dělí na jednotlivé předměty. Vždy je možné vytvořit jeden nebo více předmětů, které jsou spolu propojeny.

„Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání.“ (RVP ZV, 2007, str. 90) Poskytují žákům příležitosti uplatnit se, ale také vzájemně spolupracovat. Opět mají jednotné zpracování, stejně jako vzdělávací oblasti. Setkáme se s charakteristikou, vztahem ke vzdělávací oblasti a přínosem pro rozvoj žáka. Jsou zpracovány jako tématické okruhy, kde je širší nabídka témat, které si škola zpracovává sama. Tyto okruhy procházejí různými vzdělávacími oblastmi najednou a tím umožňují propojování předmětů. Žák si díky tomu utváří ucelený názor na danou věc. Průřezová témata jsou nedílnou součástí RVP ZV a škola je musí všechny zařadit do obou stupňů vzdělávání, nemusí se ale objevit v každém roce. Jedná se o tyto:

1. Osobnostní a sociální výchova
2. Výchova demokratického občana
3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
4. Multikulturní výchova
5. Environmentální výchova
6. Mediální výchova

Poslední kapitola této části se věnuje **rámcovému učebnímu plánu**, který určuje, kolik mají mít jednotlivé vzdělávací oblasti a vzdělávací obory minimálně hodin. Celkový počet hodin na 1. stupni je 118 a na 2. stupni 122, ty se musí rozdělit mezi všechny předměty a zároveň se musí dodržet maximální a minimální hodinová dotace týdně. Dále je uvedeno, ve kterém stupni základního vzdělávání mají být předměty zařazeny. Ředitelé základních škol mají k dispozici ještě disponibilní časovou dotaci, kterou mohou rozdělit podle svého uvážení. Mohou posílit některé předměty, nabídnout volitelné vzdělávací obsahy, realizovat průřezová témata, nebo využít hodiny na podporu žáků se speciálními potřebami.

Čtvrtá a poslední část RVP ZV se zabývá vzděláváním žáků se speciálními potřebami a provozními podmínkami základních škol. Nechybí samozřejmě ani kapitola, která udává zásady pro zpracování školních vzdělávacích programů.

Vzdělávání žáků se speciálními potřebami se dělí na žáky se zdravotním znevýhodněním, zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním. Zdravotně oslabení žáci se vzdělávají ve speciálních školách, v samostatných třídách specializovaných přímo pro ně, nebo začleněním do běžných tříd. Samozřejmě je nutné ve všech těchto typech vytvářet ideální podmínky pro všechny žáky a uspokojovat jejich potřeby. Je nutné používat speciální metody a formy výuky tak, aby došlo k optimálnímu rozvoji. Proto je důležité, aby pedagogové měli určitou odbornou vzdělanost. Pro tyto žáky se vytvářejí individuální plány, které přizpůsobují vzdělávací obsah podle potřeb. Je možné upravit i délku vyučovací jednotky a zařadit speciální vyučovací předměty. *„Při plánování a realizaci vzdělávacího procesu je třeba vycházet z konkrétního zjištění a popisu speciálních vzdělávacích potřeb a možností žáků.“* (RVP ZV, 2007, str. 109) Pedagog vždy musí myslet na individualitu žáka.

Sociálně znevýhodnění žáci pocházejí z odlišného prostředí, někteří se integrují do běžné třídy velmi snadno, někteří mají problémy. Počet těchto žáků každý rok stoupá. Hlavním problémem bývá nedostatečná znalost jazyka, ve kterém probíhá výuka, proto je důležité nejprve žáky seznámit s ním, popřípadě i s českými tradicemi a zvyky. Žákům by ale neměla být odepřena ani jejich kultura, takže je nutné obohatit vzdělávací obsah. Velmi důležitou roli tady hraje učitel, který musí žáky i jejich rodinné prostředí znát a volit metody výuky s ohledem na ně. Opět je důležité přihlížet na individualitu žáků.

Na druhé straně stojí **vzdělávání žáků mimořádně nadaných**. Těch nebývá tolik, ale základní vzdělávání je pro ně důležitou životní etapou. Pedagog může žáky dlouhodobě sledovat, motivovat je, zjistit jaké nadání mají a vhodně ho rozvíjet. Opět je důležitý správný výběr metod a vytváření vhodných podmínek. *„Identifikace mimořádného nadání je dlouhodobý proces. Uplatňují se při něm metody pedagogické, psychologické, pedagogicko-psychologické i laické.“* (RVP ZV, 2007, str. 112) Tato identifikace probíhá právě na základních školách, kdy pedagog na základě výsledků práce ohodnotí studenta, pomoci mu může psycholog v pedagogicko-psychologické poradně. Nadaní žáci velice často mívají problém se začleněním do kolektivu, bývají introverti, mají sklon k perfekcionismu, jsou kritičtí a mají specifický smysl pro humor. Proto je vhodné, aby pedagog působil na chod celé třídy a začlenění usnadnil.

Na závěr jsou uvedené **materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky**, které vycházejí z potřeb žáků i učitelů. Optimalizují sociální vztahy, vytváří příjemné podněcující prostředí a působí na efektivitu učení.

3.2.1 Dramatická výchova v RVP ZV

Dramatická výchova v rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání už má své místo. Je zde uvedena jako samostatný předmět, který spadá pod doplňující vzdělávací obory spolu s dalším cizím jazykem. Ze zkušenosti vím, že školy zařazují dramatickou výchovu do předmětu Osobnostní a sociální výchova, která je zde uvedena jako jedno z průřezových témat.

Dramatická výchova má očekávané výstupy rozdělené na první a druhé období prvního stupně a na stupeň druhý. Na prvním stupni jde o získání základů správného tvoření dechu, hlasu, artikulace, držení těla. Jednání v různých situacích, rozpoznání hry od reálné situace, vstupování do rolí, reflektování sebe i ostatních, spolupráce ve skupině na jevištních situacích, prezentace před spolužáky. Na druhém stupni se v podstatě rozvíjí a doplňují očekávané výstupy z předchozího období. Žák používá kultivovaný mluvní projev, rozvíjí, variuje a opakuje herní situace, prozkoumává témata z více úhlů pohledu, rozpozná a pojmenuje konflikt. Poznává základní divadelní žánry a druhy. Učivo je členěno do tří okruhů, ve kterých se uplatní všechny očekávané výstupy.

1. Základní předpoklady hereckého jednání – patří sem psychosomatické dovednosti, herní dovednosti a sociálně komunikační dovednosti.
2. Proces dramatické a inscenační tvorby – zařazují se náměty a témata v dramatických situacích, práce na postavě, konflikt jako základ dramatické situace, dramatická situace, příběh, inscenační tvorba, komunikace s divákem.
3. Recepce a reflexe dramatického díla – rozděluje se na základní stavební prvky dramatu, základní dramatické žánry a divadelní druhy, současná dramatická umění a média, etapy a typy divadla a některé osobnosti dramatické tvorby.

Osobnostní a sociální výchova je průřezové téma, které se orientuje hlavně na samotného žáka, jeho potřeby a zvláštnosti. Pomáhá mu získat dovednosti, znalosti a schopnosti, které uplatní v běžném životě. Je úzce spjaté se všemi ostatními předměty.

Přínosem tohoto průřezového tématu je, že se žák naučí rozumět sobě i ostatním, zvládá vlastní chování, zapojuje se do chodu skupiny, komunikuje s ostatními, získává dovednosti sociální i studijní. Dále si vytváří postoje a hodnoty, které mu usnadňují zapojení se do společnosti.

Tématické okruhy této výchovy jsou rozděleny na morální, sociální a osobnostní. Morální rozvoj se zaměřuje na postoje, hodnoty a etiku, žák se učí chovat v situacích běžného dne, učí se řešit problémy, rozhodovat se. Sociální rozvoj se zabývá poznáváním ostatních lidí, komunikací s nimi, udržováním dobrých mezilidských vztahů. Rozvoj osobnostní je směřován na žáka samotného, jedná se o poznání sebe sama, učení se reagovat, ovládat se, cvičit své smysly, rozvíjet kreativitu.

Myslím si, že dramatická výchova a její metody se stejně jako ve školce dá využívat výborně ve většině předmětů. Žáci se učí zážitkem a to je podle mě velmi efektivní.

3.3 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia zpracoval kolektiv autorů pod vedením Jaroslava Jeřábka, Stanislavy Krčkové a Lucie Hučínové. Je koncipován podobně jako RVP ZV, tedy na čtyři části, každá s několika kapitolami.

První část **vymezuje rámcový vzdělávací program pro gymnázia**. Stejně jako ostatní RVP patří i tento do státní úrovně kurikulárních dokumentů. Vymezuje vzdělávací obsah pro všechna gymnázia, ale zároveň je tu možnost upravovat ho pro žáky se speciálními potřebami. Slouží k tvorbě školních vzdělávacích programů. Stanovuje vzdělávací úroveň a úroveň klíčových kompetencí, které má být dosaženo. Je to otevřený dokument, který se na základě nových poznatků stále upravuje.

Druhá část **charakterizuje vzdělávání**. Máme dva typy gymnázií, čtyřleté a osmileté. Nižší stupeň osmiletých gymnázií splňuje povinnou školní docházku a řídí se rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, RVP G je pouze pro gymnázia čtyřletá a druhý stupeň osmiletých. Ta jsou na úrovni střední školy, proto může být různá forma studia, jsou zakončeny maturitní zkouškou. Na gymnázia se skládají přijímací zkoušky, jedná se o výběrové školy.

Třetí část je nejobsáhlejší částí. Zabývá se pojetím a cíli vzdělávání, klíčovými kompetencemi, vzdělávacími oblastmi, průřezovými tématy, rámcovým učebním plánem a zásadami pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

První kapitola přibližuje **pojetí vzdělávání**. Gymnázia vybavují žáky kompetencemi, které odpovídají středoškolsky vzdělaným lidem a připravují je na další studium. Gymnázium by mělo vytvořit prostředí, které je pro žáky motivující. Získávají zde znalosti, dovednosti, schopnosti, utvářejí si své postoje a hodnoty. Absolvent by měl mít široký rozhled, jež umožňuje uplatnění v budoucím životě. Z toho vyplývají **cíle vzdělávání**: rozvíjet klíčové kompetence na náležité úrovni, dát žákům vzdělanostní základ a připravit je na celoživotní vzdělávání.

Klíčové kompetence jsou stejně jako v jiných RVP zpracovány každá zvlášť, ale samozřejmě se rozvíjí současně. Jedná se o rozvoj již získaných kompetencí z minulého studia, u každého probíhá jinak a měl by se brát ohled na individualitu jedince.

1. Kompetence k učení
2. Kompetence k řešení problému
3. Kompetence komunikativní
4. Kompetence personální a sociální
5. Kompetence občanská
6. Kompetence k podnikavosti

Vzdělávací oblasti na gymnáziích představují jednotlivé předměty, které jsou rozděleny do osmi kategorií. Ty jsou téměř totožné s oblastmi ze základního vzdělávání.

1. Jazyk a jazyková komunikace
2. Matematika a její aplikace
3. Člověk a příroda
4. Člověk a společnost
5. Člověk a svět práce

6. Umění a kultura7. Člověk a zdraví8. Informatika a informační a komunikační technologie

Každá tato oblast je jednotlivě zpracovaná a obsahuje charakteristiku, cíle a vzdělávací obsah, v němž najdeme očekávané výstupy. „*RVP G předpokládá, že bude v ŠVP obsah vzdělávacích oborů rozpracován v podobě učebních osnov vyučovacích předmětů.*“ (RVP G, 2007, str. 12)

Průřezová témata jsou stejná jako v RVP ZV, proto je nebudu nijak blíže specifikovat. Jen bych uvedla, že každá škola má povinnost zařadit je do své výuky. Mohou být pojaté formou projektů, kurzů, besed, ale samozřejmě i jako samostatné předměty.

Rámcový učební plán rozděluje docházku na gymnázium na dvě období. V prvním a druhém ročníku získávají žáci znalosti, které jsou totožné s ostatními středními školami a uplatní se u maturitní zkoušky. Ve třetím a čtvrtém roce studia tyto znalosti obohacují a prohlubují. Každá škola si volí předměty a hodinové dotace podle sebe s tím, že musí být zachován Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace a Tělesná výchova. Žákům se nabízejí také volitelné předměty. Je zde uveden časový plán, který musí škola dodržet.

Poslední část určuje podmínky pro **vzdělávání žáků se speciálními potřebami a žáků mimořádně nadaných**. Opět se to moc neliší od RVP ZV. Péče o žáky se speciálními potřebami je stejná, jako na základních školách, takže už ji nebudu dále rozepisovat.

Kapitola o vzdělávání nadaných je také téměř totožná s RVP ZV, ale nadaní se zde blíže specifikují. Je zde uvedeno několik typických znaků, podle kterých pedagog žáka pozná. Tyto projevy ovlivňují samozřejmě běžnou výuku. „*Proto je zapotřebí, aby si jich byl učitel vědom již při přípravě na výuku, pozitivní se snažil co nejvíce využít ve prospěch celé třídy, negativní co nejvíce tlumil, vedl žáky k vzájemné toleranci a přistupoval ke každému z nich individuálně.*“ (RVP G, 2007, str. 91) Aby byla pro žáka výuka přínosná, je důležitá spolupráce se základní školou, ze které žák přišel. Pedagog

by měl dodržovat při práci s takovými žáky tři zásady: příležitost projevit nebo objevit nadání, vysoká trvalá motivace a prostředí vyjadřující podporu.

Na úplném konci jsou uvedeny **podmínky pro vzdělávání na gymnáziu**. Jedná se o podmínky materiální, pedagogické, personální, organizační, řídicí a hygienické. Tyto podmínky je vhodné dodržovat, aby škola fungovala tak, jak má.

3.3.1 Dramatická výchova v RVP G

Dramatická výchova není v rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia uvedena. Nižší stupeň gymnázií si vytváří ŠVP podle RVP pro základní školy, takže tam se může vyskytnout. Opět bych tady ráda uvedla Osobnostní a sociální výchovu, která je jedním z průřezových témat i na vyšším stupni.

Osobnostní a sociální výchova vede žáky k porozumění sobě i druhým. „Rozvíjí u nich sebeúctu, sebedůvěru a schopnost přebírat zodpovědnost za své jednání v různých životních situacích, při sebevzdělávání a při práci.“ (RVP G, 2007, str. 66) Žák si pomocí výchovy utváří náhled na svět, upevňuje své názory a postoje, stává se z něj osobnost, která je schopná začlenit se do společnosti. Stejně jako v ostatních průřezových tématech je zde uveden přínos pro jedince a tématické okruhy. Ty jsou rozděleny do několika kategorií: rozvoj vlastní osobnosti, organizace a řešení problémů, sociální komunikace, morálka všedního dne, spolupráce a soutěž. Dramatická výchova tady nijak zmíněná není, ale myslím si, že s její pomocí se celé průřezové téma dá plnit. Některé školy, i gymnázium v Aši, mají předmět dramatické výchovy pojmenovaný právě takto.

3.4 Vzdělávací program pro základní umělecké školy

Vzdělávací program pro základní umělecké školy je rozděleny podle oborů. Já jsem pracovala se vzdělávacím programem literárně-dramatického oboru základních uměleckých škol z roku 2004. Je členěn na několik kapitol. Nejprve je obor charakterizován všeobecně a potom každý stupeň zvlášť.

První část **charakterizuje obor**. Literárně dramatický obor se zabývá činnostmi dramatickými, přednesovými a pohybem s loutkou. Samozřejmě se zařazují také činnosti pohybové, rytmické, mluvní a hudební. U žáků je rozvíjen přirozený kultivovaný výraz a dovednosti pro něj nezbytné. Dále se učí pracovat ve skupinách,

vžívat se do citů ostatních lidí a řešit obtížné sociální nebo životní situace. „*Součástí výuky v LDO jsou i základy historie dramatické a slovesné tvorby, návštěvy vybraných divadelních a filmových představení, výstav, koncertů a kulturních památek.*“ (VP ZUŠ, 2004) Je podporována spolupráce s ostatními obory, protože se žáci mají rozvíjet po všech stránkách. Kvalifikovaný pedagog by měl včas zjistit, kteří žáci mají talent a vést je k budoucímu studiu na školách s daným zaměřením. „*Literárně-dramatický obor vychovává z dětí a mládeže budoucí amatérské divadelníky, přednášeče, vzdělané a náročné diváky i čtenáře.*“ (VP ZUŠ, 2004) Cíle tohoto oboru jsou:

1. Rozvíjet osobnost žáka po všech stránkách.
2. Kultivovat jeho umělecký projev.
3. Vést ho k odpovědnému a tvořivému přístupu k životu.
4. Poskytnout znalosti a vědomosti o oboru, které uplatní v budoucím životě.

Výuka na základních uměleckých školách se dělí na několik stupňů: přípravné studium, první a druhý stupeň, rozšířené studium a studium pro dospělé. **Přípravné studium** probíhá formou rytmických a pohybových cvičení, mluvní průpravy a her, které rozvíjejí schopnost komunikace, spolupráce a začlenění se do kolektivu. Žáci se seznamují s dramatickou hrou.

První stupeň má šest ročníků. V prvních dvou se žáci seznamují s prací v kolektivu i menších skupinách. Prohlubuje se jejich zájem o obor a vytváří se podmínky pro získávání dalších dovedností. Od třetího ročníku se žáci začínají specializovat na zvolené zaměření (dramatické a slovní, práce s loutkou). Hlavním zaměřením je dramatická hra a dramatická hra s loutkou, která vytváří pevný kolektiv, kultivuje žákův projev a učí ho ovládat své city. Žák se učí pracovat s předlohou, s textem, rytmem, pohybem, seznamuje se s metodami práce na divadelní hře. „*Měl by se podle individuálních předpokladů umět samostatně, osobitě, přirozeně a přitom kultivovaně vyjádřit dramatickou hrou, dramatickou hrou s loutkou, přednesem, pohybem, vlastním textem.*“ (VP ZUŠ, 2004) Nejlepší žáci prvního stupně jsou vybíráni do dramatických souborů, které reprezentují školu na veřejnosti.

Druhý stupeň připravuje žáky na samostatnou uměleckou činnost, dramatická hra už slouží pouze jako metoda práce. Absolventi mohou pomáhat na prvním stupni a při vedení dramatických souborů. Mají odborné znalosti oboru a zvládají metody i techniky dramatické výchovy. Praktickou přípravu žáci získávají při tvorbě inscenace.

Studium pro dospělé může navazovat na druhý stupeň, nebo fungovat pro úplné začátečníky.

Další část podrobně rozepisuje přípravné studium a první stupeň základního studia. Je zde zařazena bližší charakteristika a učební plány rozdělené podle zaměření do jednotlivých ročníků.

Charakteristika oboru je rozdělena do několika stupňů, kterými žák prochází na základní umělecké škole. **Přípravná dramatická výchova** předchází prvnímu stupni a je pro obě oddělení stejná. Jak jsem již zmínila hlavní je jednoduchá dramatická hra, která slouží zároveň jako motivace pro doplňující činnosti. Ty mohou být pohybové, rytmické, hudební, mluvní. Velmi důležitá je tady motivace, která by měla vycházet ze zkušeností a zájmů dětí. Důležitou složkou je rytmus, který podporuje kázeň, soustředěnost a dává žákům smysl pro formu.

Dramatická příprava probíhá v prvních dvou letech prvního stupně a je založena hlavně na improvizčních činnostech. „*Zahrnuje všechny složky dramatického a slovesného projevu včetně práce s improvizovanou loutkou a integruje základní prvky přípravných činností pohybových, mluvních, hudebně rytmických i specifických činností výtvarných.*“ (VP ZUŠ, 2004) Stále je tady důležitá motivace.

Dramatika a slovesnost je hlavní předmět LDO, který se vyučuje od 3. do 6. ročníku prvního stupně. Vychází z improvizace a žáci získávají dovednosti pro dramatické nebo slovesné vyjadřování v komunikaci, jak sociální, tak umělecké. Pracuje se zejména pomocí dramatické hry, která je vytvořená na určité téma. Téma by mělo odpovídat věku žáků a být voleno s ohledem na skupinu. Do tohoto předmětu spadají také mimoškolní aktivity, kdy se navštěvují různé kulturní akce.

Dalším předmětem, který se vyučuje od 3. do 6. ročníku je **přednes**. Žáci jsou rozděleni do malých skupinek po dvou až třech, kde pracují s prózou nebo poesií a jsou připravováni na interpretaci. Jako jedna z metod se zařazuje opět dramatická hra, která pomáhá rozkrývat témata a zabráňuje mechanickému odříkávání textu. Žáci se učí

vybírat a hodnotit texty, ocenit jejich uměleckou hodnotu. Je zde kladen velký důraz na kvalitní mluvní projev.

Dramatika s loutkou a slovesnost má stejné zaměření jako dramatika a slovesnost, jen je určená pro loutkářské oddělení. Užívají se stejné metody, ale ve všech se pracuje s loutkami.

Technika vodění jednoduchých loutek a přednes je předmět, který se shoduje v některých bodech s přednesem bez loutek. Třída je rozdělena na malé skupiny, ve kterých se žáci učí zacházet s loutkami. Snaží se vystihnout různé pohyby, gesta, učí se pracovat s metaforou, nadsázkou, zkratkou. Dále žáci pracují s texty, počet není tak velký jako u přednesu a výběr je obtížnější, protože ne každý je vhodný i pro loutkáře.

Další předmět **Pohyb** je zařazován pro obě oddělení. Žáci si vytváří pohybové návyky a získávají průpravu k dramatickým činnostem. Pedagog se snaží u dětí vyvolat pohybovou kreativitu a dosáhnout pružnosti, obratnosti, cítění rytmu a prostoru. Hlavní vyučovací metodou jsou pohybová cvičení a hry. Spolu s pohybem zde žáci rozvíjí rytmiku a zpěv. Tento předmět, vzhledem k jeho zaměření, může vyučovat odborný pedagog.

Posledním předmětem je **Práce v souboru** a má svá specifika. Soubor může vzniknout v rámci jednoho ročníku, ale také jako meziročníkový, do kterého jsou vybráni nejnadanější starší žáci. Hlavním cílem je vytvořit inscenaci na základě zvolené předlohy. Ta se většinou předvádí veřejnosti, nebo na soutěžích. Složení souboru se každý rok mění. Žáci se učí spolupracovat a hledat společná řešení ve své práci.

Další kapitola je věnovaná **učebním plánům**. Nejprve je časové rozvržení jednotlivých stupňů a zaměření. Přípravné studium má týdně hodinu až hodinu a půl. Studium 1. stupně začíná dvěma hodinami týdně a postupně se dostane až na pět. Dále jsou uvedené výchovně vzdělávací cíle a prostředky, pomocí nichž by se mělo cílů dosáhnout. Ke každému předmětu jsou přiřazeny studijní úkoly, které by se měly ve vyučování objevit. U základního studia jsou úkoly rozdělené do čtyř kategorií: Dramatická hra, Mluva, Pohyb a Slovesnost. Na konci každého ročníku jsou stanovená kritéria, podle kterých se postupuje dál.

4 Cíle dramatické výchovy

Dramatická výchova se zabývá osobnostně sociálním rozvojem jedinců, vyplývá z poznatků psychologie, pedagogiky a dramatických umění. „*Základním stavebním kamenem, s nímž pracuje, je fiktivně navozená dramatická situace založená na mezilidské interakci a využívající simulačních a rolových her k aktivnímu poznávání světa, člověka, společnosti a sama sebe.*“ (Bláhová, 1996, str. 22) Její cíle se od toho odvíjí. Každý autor, který se dramatickou výchovou zabývá, má cíle pojaté a rozdělené trochu jinak, ale v podstatě se vždy jedná o ty samé schopnosti a dovednosti, které mají být u dětí rozvíjeny. Já jsem si pro svou práci vybrala jen české autory, protože se zabývám cíli v českých školách a pracuji s českými vzdělávacími programy.

Krista Bláhová považuje za hlavní cíl již zmíněný sociální rozvoj jedinců. Tato výchova pomáhá z dětí dělat osobnosti, které jsou tvořivé, samostatné, vnímavé k sobě i svému okolí, umí formulovat své myšlenky a prosadit své názory bez studu či strachu. Reagují na své okolí, respektují druhé, naslouchají jim, umí je ocenit. Pomůžou, je-li třeba, zvládnou řešit problémy, které kolem sebe mají.

Další cíle pak seznamují žáky s dramatickým uměním. Pomocí tohoto umění prozkoumávají žáci své okolí, utváří si názory, postoje, hodnoty. Dále kultivují svůj projev, používají vhodně verbální i neverbální komunikaci, hledají správné prostředky pro vyjádření vlastních myšlenek. Z žáka by se měl stát pozorný čtenář i divák, který vyhledává knihy a divadlo. V neposlední řadě umožňuje dramatická výchova objevit u žáků případný talent.

Eva Machková v knize Jak se učí dramatická výchova cíle dělí na několik skupin. První jsou dramatické cíle. Ty seznamují žáky s divadelním uměním, vzbuzují v nich zájem o divadlo. Žák si uvědomí jednotlivé divadelní složky, kterých je třeba, aby mohlo vzniknout představení. Dále se učí pracovat v různých rolích, setkávají se s dramatickým konfliktem. Rozvíjí verbální i neverbální komunikaci a schopnost vyjádřit se pohybem. Další skupina cílů směřuje k sociálnímu rozvoji, tam patří schopnost tolerance, empatie a naslouchání. Dále by se měl žák naučit hodnotit sebe i druhé, přispět svými nápady skupině. Poslední skupina cílů patří k osobnostnímu rozvoji. Žák se učí ovládat své emoce, chování, vyjadřuje své myšlenky. Utváří si pomocí dramatické výchovy své postoje a hodnoty. Autorka dále dělí cíle na

dlouhodobé a krátkodobé. Tam se objevují všechny již zmíněné, ale jsou rozdělené podle jiného kritéria. Krátkodobé cíle můžeme zkontrolovat hned po odučené hodině, kdežto dlouhodobých se snažíme docílit třeba i celý rok.

V dalších jejích knihách už jsem cíle nenašla, poukazuje pouze na úkoly dramatické výchovy, které jsou stejně důležité. *„Všechny tyto úkoly činí stále důležitějšími naše doba – vývoj celé lidské společnosti a její globální problémy i naše konkrétní situace a potřeba znovu si osvojit hodnoty demokratického světa.“* (Machková, 2002, str. 22) Dramatická výchova pracuje hodně s city žáků, můžou zde projevit vše, co se snaží v běžném životě potlačit nebo skrýt. Výměna rolí umožňuje schovat se za někoho jiného a tím ztratit zábrany. Podle autorky slouží jako prevence pro neurozy a vážnější poruchy sociálního chování.

Většinou se v dramatické výchově setkávají žáci se zástupnými problémy, které musí řešit, tím získají určité zkušenosti a uplatní je v běžném životě. Dramatická situace zanechá v žácích silné zážitky, které se nezapomínají. Zážitek je pro ně daleko silnější, než kdyby si o problému a jeho řešení pouze četli, nebo povídali.

Dále dramatická výchova učí správné technice řeči. Zabývá se dýcháním, artikulací, držením těla. Rozvíjí slovní zásobu a schopnost volit správná slova. Některé cíle se odvíjí od látky nebo tématu, které hodina dramatické výchovy nabízí. Pedagog si stanovuje, co chce děti naučit, jaký má mít hodina přínos.

Radek Marušák v knize *Dramatická výchova v kurikulu současné školy* pracuje s termínem principy, cíle jako takové neuvádí. *„Moderní vyučování se odklání od jednostranně preferovaného osvojování vědomostí, dovedností a návyků, výrazně zahrnuje kultivaci postojů, schopností, charakterových vlastností a psychických procesů.“* (Marušák, 2008, str. 9) Od toho se cíle odvíjí, dramatická výchova se snaží modernizovat školství. Uprostřed vyučovacího procesu stojí dítě, vše se odvíjí od jeho individuality, zájmů, potřeb, zkušeností. V dramatické výchově se používá činnostní pojetí vyučování. Je hodně důležitý zážitek, který dítě získá, pedagog se snaží, aby dítě získalo nejen nějaký poznatek, ale i smysl věcí okolo. *„Cesta nalezení smyslu je návratem k sobě, neboť to, co jsem viděl, zažil, četl, vytvořil, poznal, mě nějakým způsobem zasáhlo a já tento zážitek zasazuji do svých struktur.“* (Marušák, 2008, str. 10) Hlavní náplní dramatické výchovy je hra, důležité je, aby všichni přijali fikci a byli schopní hrát si na něco. Pomocí rolových her získávají děti zkušenosti, díky nim si

vyzkouší různé situace a pohledy na svět, mohou experimentovat, zkoumat, reflektovat. Mimo rolové hry se v dramatické výchově využívají průpravné hry a cvičení, které utvářejí vztahy ve skupině, nebo prohlubují dovednosti, pedagog pomocí nich může motivovat, nebo naladit. Další principem je improvizace, kdy děti pracují tady a teď, bez možnosti přípravy. Dramatická výchova hledá cestu k výrazu, pro ten potom estetické hodnoty.

Josef Valenta zastává názor, že metoda dramatické výchovy určuje její cíle. Dramatická výchova by měla učit o divadle a dramatu, životě a má rozvíjet osobnostní a sociální rozvoj. Cíle dělí do několika oblastí a u každé uvádí jaké schopnosti a dovednosti by měly být rozvíjeny:

1. Oblast umělecko výchovná – schopnost hrát v roli, vytvářet děje, improvizovat, využívat prostředků divadla ke hře, hodnotit divadelní umění, dovednost komunikovat hrou s divákem, spojovat různá umění pro větší kvalitu dramatické hry.
2. Oblast věcného vzdělání rozvíjí znalost o životě, o světě, o člověku, porozumění jevům a vztahům, pojmům popisující tyto jevy. Pomáhá získat znalostí z oblasti psychologické, politicko-ekonomické, kulturní, etické.
3. Oblast osobnostní se zaměřuje na rozvoj tvořivosti, řečových, senzorických, motorických schopností, představivosti a fantazie, sebepoznání, seberegulace, schopnosti zaujímat postoje a být aktivní ve vztahu k realitě.
4. Oblast sociální rozvíjí cit pro situaci, sociální inteligenci, empatii, schopnost pomoci, přijímat podněty od okolí a i je nabízet, schopnost vyrovnávat se s růzností ostatních lidí.
5. Oblast etická učí vnímavost vůči existenci etických problémů, schopnost je analyzovat a řešit, mravní vlastnosti, postoje k etickým otázkám.

Jaroslav Provazník uvádí v knize Vybrané kapitoly z dramatické výchovy, že k formulování cílů DV poslouží cíle výchovy jako takové. Hlavní je vytvořit z jedince mnohostrannou, harmonicky rozvinutou osobnost. Zastává názor, že je ale nutné cíle DV blíže specifikovat, aby se mohla stát rovnocenným předmětem, který se zařadí do vyučování. Za hlavní považuje, aby se člověk orientoval v sobě i ve světě, byl

kompetentní, schopný stále se rozvíjet a adaptovat, ale byl si vědomý svých možností a limitů. Nejvíce je rozvíjena oblast sociálních vztahů, jedinec by se měl orientovat v etických hodnotách. Díky tomu, že se v dramatické výchově učí zejména prožitkem a zážitkem, jsou žáci schopní používat aktivně nabyté zkušenosti.

Cíle dramatické výchovy jsou velmi podrobně rozepsány v jednotlivých rámcových vzdělávacích programech. Na ty poukazuji v kapitole Rámcový vzdělávací program a dramatická výchova, proto se k nim již nebudu vracet.

5 Město Aš

Město Aš je nejzápadnějším městem České republiky. Leží v Ašském výběžku a je obklopeno skoro ze všech stran Německem (Bavorskem a Saskem). Tato poloha nabízí možnost spolupráce se sousední zemí, která je využívána ve všech směrech. Aš patří do mezinárodního společenství Přátelé v srdci Evropy.

Aš leží 666 metrů nad mořem ve Smrčinách. Všude kolem je krásná příroda s velkým množstvím lesů a i v centru města je několik velkých parků, největším jsou Sady Míru. Pramení zde dva potoky, Ašský a Račí. Nejvýznamnější vodní tok se nazývá Bílý Halštrof. Aš se rozprostírá pod vrchem Háj, ten je nejvyšším vrchem pahorkatiny Smrčiny. Na jeho vrcholku stojí kamenná Bismarckova rozhledna, významná památka města. Nedaleko rozhledny je vybudován sportovní areál se třemi sjezdovkami, bruslařskou dráhou, lezeckou stěnou a několika hřišti. Kolem Aše je také mnoho běžkařských a cyklistických tratí.

Aš byla založena v 11. století, kdy ji postupně osidlovali němečtí kolonisté. Ve 13. století se tady usídlil rod pánů z Neubergu, po jejich vymření přešla Aš do držení Zedwitzů. V 18. století bylo Ašsko připojeno díky Marii Terezii k Čechám. Aš se v průběhu staletí stala tržní vesnicí. Nejvíce rozvinut zde byl oděvní průmysl, vznikaly zde dokonce první mechanické přádelny. V Aši bylo více zaměstnanců v oděvním průmyslu než v zemědělství. Roku 1904 zde vznikla odborná textilní škola, která fungovala do nedávna. Po 2. světové válce bylo vystěhováno německé obyvatelstvo a tím velmi klesl počet lidí ve městě, muselo se zavřít mnoho továren a průmysl celkově upadal. V současné době nemá Aš s textilem už příliš společného.

V Aši je mnoho pěkných budov a památek, uvedu jen pár nejceněnějších. Mezi nejhezčí budovy patří barokní stavba radnice, postavena roku 1733 jako správní centrum zedwitzkého panství. Plán stavby navrhl chebský stavitel Angel Pfeffer. Je to volná barokní, jednopatrová budova se středovou věží a průjezdem. Na západní stěně si můžeme prohlédnout zapuštěný ašský znak. Budova radnice sloužila v průběhu let mnoha účelům. Bylo v ní sídlo Městské policie, knihovna, muzeum, v roce 2003 jí byla navracena původní funkce radnice. Mezi další významnou památku města Aš patří kostel sv. Mikuláše, který byl původně dřevěný, ale v roce 1780 byl přestavěn ve zděný ve stylu pozdního baroka. Roku 1867 byl zbořen a na jeho místě vystavěn dnešní,

pseudorenesanční. Kostel je jednolodní, obdélníkový se západní věží. Kostel leží uprostřed Aše, kousek od sídliště, můžeme se k němu dostat po starých kamenných schodech, které už jsou také historickou památkou. Další kostel, který v Aši byl, se bohužel nedochoval. Původní evangelický Kostel nejsvatější trojice byl postaven v roce 1622, v letech 1747-1749 byl přestavěn v barokním stylu. Roku 1960 bohužel vyhořel. Dnes na jeho místě stojí jen naznačené obvodové zdivo a kříž v místě, kde býval oltář. Poslední budova, kterou bych ráda zmínila je ašské muzeum, založené roku 1892. Vystavována zde byla především keramika, nábytek, kroje, zbraně, obrazy, knihy a sbírky věnované občany města. V průběhu let byla výstava doplňována dary místních měšťanů a továrníků. Svou současnou podobu dostalo v roce 1966, kdy bylo přemístěno do rekonstruované budovy zámku Zedtwitzů na Mikulášském vrchu. V roce 1986 zde byla otevřena moderně uspořádaná textilní expozice dokumentující rozvoj textilní výroby na Ašsku, nyní je rozšířena na dějiny města Aš. Na zahradě jsou umístěny náhrobní kameny z bývalého evangelického hřbitova.

Od 60. let vznikla nová výstavba občanského vybavení a hlavně panelových bytů, které jsou ve městě dodnes. Zanikla tak bohužel starší zástavba města, vznikala panelová sídliště, dochovalo se pouze několik památek. Díky tomu nepatří Aš mezi příliš vyhledávaná turistická města. Centrum města prošlo nedávno rekonstrukcí, která stále pokračuje. V současné době se opravuje letní kino v Sadech Míru.

Název města Aš má několik vysvětlení, ale většina se přiklání k tomu, že je odvozeno od německého slova die Äsche, což v překladu znamená lipan. Tři lipani na modrém pozadí jsou totiž ve znaku města. K tomu se také váže několik pověstí, ze kterých nebylo zřejmé, jak má znak přesně vypadat. Do současné podoby byl ustanoven v roce 2004.

Aš má nyní kolem 13 tisíc obyvatel, mnoho z nich je cizinců a romského původu, ale přesná čísla se mi nepovedlo zjistit. Ze stránek Českého statistického ústavu jsem vyčetla, že zde bydlí lidé různého věku. Všechny skupiny jsou poměrně vyrovnané. Myslím, že mnoho mladých lidí se stěhuje do větších měst, ale mnoho jich také zůstává.

Kultura ve městě je poměrně slušná. Každý rok tady probíhá několik tradičních akcí. Mezi nejstarší patří divadelně-hudební festival Ašlerky, který letos oslaví již 14. narozeniny. Každoročně je připraven program pro malé i velké diváky a výukové dílny

pro studenty. Další zajímavou akcí jsou Dny pro město, které stejně jako Ašlerky připravuje občanské sdružení Karel Ašler. V neposlední řadě mohou Ašáci navštívit tradiční pivní slavnosti. Ve městě není městské divadlo, ale za to zde funguje amatérský soubor Podividlo ažažAš, který připravuje zajímavá představení jak pro děti, tak dospělé. Obyvatelé města a okolí se mohou stát členy fotoklubu Soudkovitost 09, ti pořádají různé výstavy a již tři roky fotomaraton.

Školských zařízení je ve městě několik. Mateřských škol je zde 5, 3 základní školy, gymnázium, střední odborná škola, praktická škola a základní škola umělecká. Školky a základní školy nemají problém s dětmi, vždy se naplní všechna zařízení. S gymnáziem je to bohužel horší. V posledních několika letech je počet dětí na hranici možnosti provozu, a proto se neustále spekuluje, zda-li zůstane škola zachována. Do budoucna možná budou muset žáci dojíždět na gymnázium chebské.

Celkově bych řekla, že Aš je poměrně pěkné město se sportovním i kulturním vyžitím a hlavně překrásnou krajinou.

Praktická část

6 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program je dokument, který si vytváří každá škola v České republice podle rámcového vzdělávacího programu. Zařazuje se do dokumentů na školské úrovni. Každý školní vzdělávací program je jiný, protože škola má možnost napsat, čím se profiluje, čím se odlišuje od škol jiných a co svým žákům nabízí. Díky tomu si žák může vybrat školu, která mu bude maximálně vyhovovat.

Ve školním vzdělávacím obsahu by nemělo chybět několik bodů: identifikační údaje, charakteristika školy, charakteristika ŠVP, učební plán, učební osnovy a hodnocení žáků.

6.1 Školní vzdělávací program MŠ Okružní

Školní vzdělávací program mateřské školy Okružní je dokument, který nedávno prošel drobnými úpravami, kvůli podstatným změnám ve vedení. Tato verze platí od roku 2010 a vypracovala ho tehdejší paní ředitelka Věra Veselá, nese název Děti Země. Obsah je rozdělen do sedmi částí:

1. Identifikační údaje o škole
2. Charakteristika školy
3. Podmínky pro vzdělávání
4. Organizace vzdělávání
5. Charakteristika vzdělávacího programu
6. Vzdělávací obsah
7. Evaluační systém

Charakteristika školy stručně nastiňuje podstatné body zařízení. Dočteme se o místě, kde se nachází, o kapacitě, stravování a okolí. Zaměření školky, jak napovídá název dokumentu, je ekologie – přírodověda. Školka sídlí v budově základní školy na poměrně rušné cestě, ale v okolí je dostatek zeleně a lesa, který mohou děti využívat. Cílem je vytvořit u dětí kladný vztah k životnímu prostředí a naučit je správně

se chovat k živé i neživé přírodě. Kapacita školky je 75 dětí a je plně využívána, děti se dělí do třech tříd.

Část **podmínky pro vzdělávání** blíže specifikuje jednotlivé body chodu mateřské školy. Materiální podmínky jsou vyhovující, každá třída má dvě části, spací a hernu. Ve velké chodbě je udělaná tělocvična a slouží i jako hala na různé akce a představení. Obědy se do mateřské školy vozí. Náplň dne je sepsaná velice detailně, ale upravuje se podle potřeb dětí. Řízení školy má školka poněkud specifické. Ředitelka je stejná pro základní i mateřskou školu, ale školku má na starost zástupkyně ředitele pro mateřskou školu, tou je v současné době Hana Nováková. Ta pracuje se šesti kvalifikovanými učitelkami. Školka spolupracuje s rodiči formou třídních aktivit a přípravou kulturního programu.

Organizace vzdělávání podrobně popisuje složení tříd a jejich charakteristiku. Žabičky navštěvují nejmenší děti od 3 do 4 let. Jejich zaměření je sportovní, pravidelně chodí cvičit do tělocvičny. Berušky je třída dětí ve věku 4 až 5 let, které mají jako hlavní program ekologii a environmentální výchovu. Během roku připravují větší projekt, do kterého se mohou zapojit i jiné třídy. Do této třídy jsou zařazeny prvky Zdravé mateřské školy a pravidelné návštěvy solné jeskyně. Poslední třída Sluníček je určena pro předškoláky, ti už mají zaměření obě a k tomu spolupracují se základní školou.

Charakteristika vzdělávacího obsahu detailně popisuje ideu mateřské školy, která zní: *„Zajistit zdraví dítěte, jeho duševní pohodu a příznivou životní perspektivu v součinnosti s rodinou tak, aby dítě, které odchází do základní školy bylo optimálně rozvinuté na základě svých zájmů a to tak jak po stránce estetické, tak po stránce tělesné, psychické, sociální i duchovní, aby později jako dospělý člověk mohlo prožít plnohodnotný a smysluplný život a chovat se podle demokratických zásad soužití ve společnosti, vybaven základními poznatky o odpovědném jednání vůči přírodě a lidem.“* (ŠVP MŠ Okružní, str. 9) Vyučovací styl je založený na principu výběru z nabídky činností doplněný o řízené činnosti. Vzdělávací obsah je členěn do čtyř integrovaných bloků:

1. Podzimní čarování2. Zimní radování

3. Jarní probouzení

4. Letní vábení

Cíle směřují k výchově osobnosti, která je zodpovědná, umí žít s ostatními lidmi, v souladu s přírodou. „*Prioritou zůstává vyváženost tří oblastí rozvoje dítěte – fyzická, psychická a sociální.*“ (ŠVP MŠ Okružní, str. 9) Pedagogové kladou důraz na prožitkové učení. Necháávají se inspirovat okolím školky, které je velmi podnětné.

V poslední kapitole **Evaluační systém mateřské školy** jsou popsány různé typy hodnocení, které školka provádí. Některá jsou součástí každého dne a některá se dělají jen dvakrát do roka.

Dramatická výchova není samostatně ve školním vzdělávacím programu MŠ Okružní zmíněna. V integrovaných blocích jsou uvedené cíle, které se dají výborně plnit dramatickou výchovou, ta se pro ně i využívá, ale každá učitelka si sama zvolí, v jaké míře ji začlení. Sama si pak vypracuje třídní plán. Ve vzdělávací nabídce jednotlivých bloků je uvedena dramatizace, práce s knihou, hudebně-pohybové činnosti, modelové činnosti a dramatické hry. V nové příloze, která má být do ŠVP v nejbližší době vložena je v nabízených aktivitách uveden divadelní kroužek, který v letošním roce už začal fungovat. V současné době se připravuje představení na Den dětí.

6.2 Školní vzdělávací program MŠ Nohova

Školní vzdělávací program mateřské školy Nohova zpracoval tým pedagogických pracovníků na základě získaných poznatků a odpovídá za něj paní ředitelka Vladimíra Talpová. Obsah je rozdělen do pěti částí:

1. Škola a její vzdělávací program

2. Vzdělávací obsah

3. Doplnující programy a projekty

4. Pravidla pro vnitřní hodnocení a evaluaci mateřské školy

5. Přílohy

Škola a její vzdělávací program je část, která má čtyři kapitoly. V **charakteristice a identifikaci školy** se dočteme přesnou adresu a zřizovatele, kterým

je město Aš. Škola funguje jako příspěvková organizace. Sídlí ve velké vile nedaleko parku a má rozlehlou zahradu. Uvnitř je budova opravená a působí příjemným dojmem. Děti si oblíbily veselou výmalbu po chodbách školky. O její chod se stará deset zaměstnanců, z toho je pět učitelek. Školka má k dispozici vlastní jídelnu a kuchyni. Kapacita školky je 66 dětí, je plně obsazena. Děti jsou rozděleny do tří tříd podle věku. Mateřská škola spolupracuje se základní školou, základní uměleckou školou, Ašským kulturním střediskem a veřejností. Působí na mě aktivním dojmem.

Charakteristika vzdělávacího programu začíná tím, že je vysvětlené, jak si tady představují školku plnou pohody. Líbí se mi názor, že většina lidí má školku negativně spojenou s jídlem a spánkem, od toho se odvíjí několik zásad, které se vedení snaží dodržovat. Jídelníček je velmi pestrý, je obohacen o některé netradiční potraviny jako například pohanku, dětem je poskytováno hodně ovoce a zeleniny, dbá se na kulturu stravování a hlavně se děti do jídla nenutí. Se spánkem je to podobné, všichni si jdou na chvíli lehnout, poslouchají se pohádky nebo prohlíží knihy, následuje chvílka klidu a komu se nepodaří usnout, může vstát a jít si hrát do herny. „*Velmi se nám tento způsob osvědčil a problém spaní ve školce vlastně u nás problémem není.*“ (ŠVP MŠ Nohova, str. 4) K příjemné atmosféře školky přispívá několik dalších zásad, které se snaží paní učitelky dodržovat. Je zde brán zřetel na individualitu dětí, respektuje se jejich tempo, potřeby. Přistupuje se k nim s láskou, úctou, tolerancí, vzbuzuje se v nich pocit důvěry. Pedagogové mají stanovené svoje cíle, kterých se snaží maximálně dosáhnout:

1. Pedagogická láska
2. Pedagogická moudrost
3. Pedagogická důvěryhodnost
4. Pedagogická odvaha

Škola se prezentuje na veřejnosti různými vystoupeními, spoluprací s rodiči, letáky, internetovými stránkami a informativními schůzkami. Líbí se mi, že je možné před vstupem do školky dítě adaptovat pomocí různých her a postupného seznamování s chodem školky. Ve školce je několik tradičních akcí, na které se děti každoročně těší.

Před vstupem na základní školu se s dětmi pracuje pomocí specifického programu. Zařazována je i práce s počítačem, kde děti pracují se speciálním programem.

Vzdělávací obsah je uspořádán do integrovaných bloků, které umožňují dětem ucelený pohled na svět. Celý obsah je pojmenován putování za sluníčkem a jeho krédem je: *„Jak sluníčko putuje po obloze – střídají se roční období – společně s ním poznáváme a objevujeme všechny krásy světa. Vždy, když zajde, můžeme se těšit, co nám příští den přinese.“* (ŠVP MŠ Nohova, str. 8) Jednotlivé integrované bloky mají odpovídající názvy: Jarní-velikonoční probuzení, Pohádková pěšina, Putování za maminkou, Cestička do polí a lesů, Blížíme se k cíli-rozloučení, Putování za kamarádem, Podzimní stezka, Ukládání k zimnímu spánku, Vánoční sen, Zimní příběhy. Každá třída má zpracované integrované bloky s cíli, které vychází z rámcového vzdělávacího programu. Jsou rozepsány v jednotlivých oblastech.

Ve školce funguje několik **doplňujících programů a projektů**. Jsou zaměřené k určitým specifickým tématům, které doplňují vzdělávací nabídku. Jedná se o projekty logopedický, hudebně-pohybový-country, divadelní, němčina hrou, spolupráce jako partnerství a předplavecký výcvik.

Němčina hrou je projekt, který má dětem ukázat, že ne všichni hovoří stejnou řečí. Děti se seznamují se základními frázemi, počítáním do 10, barvami, dopravními prostředky a rodinou. Výuka probíhá formou hry a je doplněna o pohyb. Děti se učí ve dvou navazujících ročnících a výstupem je diplom s kladným slovním hodnocením. Projekt vede paní učitelka Libuše Kilarská.

Tančíme si pro radost vede paní ředitelka Vladimíra Talpová a za cíl si dává seznámit děti s hudebním žánrem country. Děti se naučí tančit čtyři tance, poslouchají hudební ukázky, zpívají trampské písně. Vyvrcholením je malé představení pro rodiče.

Spolupráce jako partnerství je projekt určený pro všechny děti a jejich rodiče. Má usnadnit vstup do mateřské školy a celý pobyt dítěte. Jedná se o společná setkání dětí a rodičů, kdy pod vedením učitelek společně tvoří, malují, staví, pečou. Výrobky jsou vždy vystaveny ve školce.

Putujeme s pohádkou - každý rok je vybraná jedna ze čtyř pohádek, se kterou se pracuje podle scénáře. Práce je rozdělena do několika částí. Nejprve se děti s pohádkou seznamují formou četby, promítáním, rozhovorem. Pak se kreslí obrázky, které se mohou použít jako pozvánky pro rodiče na finální představení. Následuje

nácvik dramatizace pohádky a výroba kulis a kostýmů. Děti prochází během roku přípravou divadelního představení a seznamují se tak s divadlem. Udělají si obrázek čím vším se musí projít, než takové představení vznikne. Cíle jsou rozdělené podle vzdělávacích oblastí. Tento projekt je uváděn jako dramatická výchova. Není to klasická výchova, jakou známe my ze školy, paní učitelka je v této oblasti samouk a dělá si kroužek podle sebe.

Evaluace ročních cílů má několik priorit, podle kterých se řídí, jsou to:

1. Zdokonalování péče o děti se specifickými vzdělávacími potřebami
2. Podpora duševní pohody dětí
3. Vést děti ke zdravému životnímu stylu
4. Navázat užší spolupráci s rodiči

V metodice **hodnocení** jsou uvedeny jevy, které se mají sledovat, ukazatele stavu a metody. Ty jsou rozděleny do několika sledovaných oblastí: program školy, podmínky ke vzdělávání, průběh vzdělávání, výsledky vzdělávání, spolupráce s rodiči, řízení školy a úroveň výsledků práce školy.

6.3 Školní vzdělávací program MŠ Mokřiny

Školní vzdělávací program MŠ Mokřiny má několik shodných bodů se školním vzdělávacím programem MŠ Okružní. Obě školky mají stejné vedení, a proto jsou některé údaje totožné, k nim už se nebudu dále vracet. Program vytvořil pedagogický sbor v roce 2009 a nyní je v platnosti poslední rok. Je rozdělen stejně jako ŠVP MŠ Okružní na sedm kapitol:

1. Identifikační údaje
2. Obecná charakteristika
3. Podmínky vzdělávání
4. Organizace vzdělávání
5. Charakteristika vzdělávacího programu
6. Vzdělávací obsah
7. Evaluační systém

Hlavním mottem školky je: „Na cestičkách u školky poznáváme svět, ten je pro nás lákavý, jak barevný květ.

V **obecné charakteristice** se dozvíme, že škola byla otevřena v roce 2003 na okraji vesnice nedaleko města Aše. V roce 2007 byla přidružena k MŠ Okružní. Ve školce je pouze jedna třída, kterou navštěvuje 20 dětí ve věku 3-7 let. Ty mají na starost dvě paní učitelky. Ve školce pracuje ještě hospodářka, která se stará hlavně o jídlo, úklid a chod zařízení. Školka sídlí ve velké vile s prostornou zahradou. Budova se stále upravuje a přizpůsobuje dětským potřebám

Charakteristika vzdělávacího obsahu se odvíjí od zaměření školky, to je estetická a tělesná výchova. Cíle vychází z kompetencí RVP předškolního vzdělávání:

1. Posilování zdravého vývoje dítěte, který je spojen s přiměřenou pohybovou aktivitou.
2. Vytváření místa bezpečí pro každé dítě s možností vyjádřit své pocity a přání.
3. Rozvoj samostatných a zdravě sebevědomých dětí, schopných komunikovat a spolupracovat.

Vzdělávací obsah je uspořádán do čtyř integrovaných bloků vycházejících ze vzdělávacích oblastí RVP. Integrované bloky se jmenují: Na cestičkách do školičky, poznáváme svět celičky, Vločka sem, vločka tam, po cestách si zaběhám, Tam kde žiju, tam je hezky, Už to všechno víme, už se neztratíme. Jsou zařazované v průběhu roku, vždy na dva měsíce.

Přestože má školka estetické zaměření, **dramatickou výchovu** jsem v ŠVP nenašla. Opět se vyskytují pouze dramatické hry a průpravná cvičení v jednotlivých integrovaných blocích. Konkrétně se jedná o dramatizaci, poslech pohádek, sledování divadla, komunikační činnosti, estetické aktivity. Do školky jezdí jednou za čas divadlo a děti se samy podílí na přípravě představení pro rodiče. Paní učitelka je divadelní ochotnice a svůj koníček se snaží přenášet i na děti. Představení chystají dvakrát až třikrát v roce. V tom letošním nacvičily děti pohádku O veliké řepě a nyní chystají na Den dětí pohádku O neposlušných kůzlátkách.

6.4 Školní vzdělávací program ZŠ Kamenná

Základní škola Kamenná nabízí dětem kroužek dramatické výchovy, vede ho Mgr. Lada Červeňová. Kroužek navštěvují děti prvního stupně, zejména druhých a třetích tříd. Ve školním vzdělávacím programu není o zájmových kroužcích poskytovaných základní školou zmínka. Paní ředitelka mě odkázala přímo na učitelku.

Paní magistra Červeňová nemá pro svůj kroužek žádné připravené plány. V rozhovoru dne 17.1.2012 uvedla, že jednotlivé hodiny vymýšlí podle situace a podle toho, co je s dětmi potřeba udělat. Chystají například představení na akademii školy, na vánoční besídku, připravují se na recitační soutěže a přehlídky. Z rozhovoru na mě působilo, že kroužek nemá přesně stanovené zaměření. Děti se tam chodí zejména pobavit. Pokud není potřeba nic „nachystat“, hrají průpravné hry a dělají dramatická cvičení. Paní učitelka také zařazuje hodně výtvarnou výchovu a pohyb.

Vzhledem k tomu, že školní vzdělávací program nemá žádnou zmínku o dramatickém kroužku, nebyl pro mě důležitý. Obecná charakteristika školy je v následující kapitole.

6.5 Školní vzdělávací program Gymnázium Aš

Školní vzdělávací program pro osmileté gymnázium je obsáhlý dokument, za který odpovídá paní ředitelka Ing. Lenka Kalčicová. Byl vytvořen v roce 2007. Jeho mottem je citát A. Einsteina: „Výchova by měla být taková, aby to, co je nabízeno, bylo přijímáno jako cenný dar, ne jako povinnost.“ Je rozdělen do osmi částí.

První se zabývá **identifikací školy**, najdeme zřizovatele, informace o vedení gymnázia, důležité kontakty. Gymnázium se dělí na nižší a vyšší stupeň a dá se studovat pouze formou denního studia.

Charakteristika školy začíná stručnou historií gymnázia, která sahá až do roku 1908. V roce 1990 byla gymnázium znovu obnoveno a od té doby sídlí v areálu na Hlavní ulici. Od roku 2002 je spojeno se Střední odbornou školou textilní. Kapacita gymnázia je 315 žáků, ale není plně využita. Ve škole jsou k dispozici odborné třídy, tělocvična, jídelna, školní klub, knihovna a posilovna. Některé prostory jsou již zastaralé a je potřebná rekonstrukce, k té dochází pouze pomalu, kvůli velkým finančním nákladům. Ve škole učí 30 pedagogů, všichni s odpovídajícím vzděláním pro daný předmět. Místo školy poskytuje ideální podmínky pro spolupráci se školami ze

sousedního Německa. Žáci mají možnost zúčastnit se měsíčního až ročního výměnného pobytu, různých projektů, či festivalů. Dále se škola orientuje na ekologii, kde se rovněž podílí na několika projektech, žáci primy jezdí na týdenní ekologické soustředění. V průběhu let je pro žáky připraveno ještě několik sportovních a osobnostně-sociálních kurzů. Na konci roku v Aši probíhá divadelní festival Ašlerky, kde vystupují školní soubory a mladší žáci se účastní různých dílen, pořádaných v rámci festivalu. Poslední den vrcholí festival Majálesem, který si žáci sami připravují. Škola spolupracuje se s.o.s. Kotec, který dělá aktivní přednášky proti sociálně patologickým jevům. Na škole funguje basketbalový a volejbalový oddíl.

Charakteristika školního vzdělávacího programu zahrnuje informace o zaměření školy, jak je vedeno studium, k čemu jsou studenti směřováni a čemu se potom mohou věnovat. Nechybí pokyny k organizaci přijímacího řízení a maturitních zkoušek. Uvedeny jsou učební strategie, se kterými se studenti tohoto zařízení mohou setkat. Dále je popsáno, jak probíhá výuka pro mimořádně nadané žáky a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Další kapitoly se věnují **učebním plánům** jednotlivých předmětů. Myslím, že pro mou práci je významná hlavně dramatická výchova, a proto ostatní předměty vynechám.

Dramatická výchova se na gymnáziu vyučuje v primě a sekundě, oba roky je časová dotace jednu hodinu týdně. Výuka probíhá v menších skupinách. Součástí předmětu jsou i povinné návštěvy divadel a kulturních představení. Výuka se prolíná i do některých hodin českého jazyka.

Obsahové vymezení předmětu nám blíže popisuje o co se vlastně jedná. *“Dramatická výchova umožňuje žákům jiné než pouze racionální poznávání a reflektování světa a odráží nezastupitelnou součást lidské existence.”* (ŠVP pro osmileté gymnázium, 2007, str. 159) Žák se učí seberealizovat a uvádět své poznatky do běžného života. Dochází k rozvoji představivosti, fantazie, vnímání sebe i okolního světa, mohou vznikat umělecká díla. Žáci rozvíjí verbální i neverbální komunikaci, učí se pracovat s gesty, mimikou, výrazem. Líbí se mi myšlenka: *“Vzdělání v této oblasti přináší umělecké osvojování světa.”* (ŠVP pro osmileté gymnázium, 2007, str. 159)

Dramatická výchova nabízí speciální vzdělávací a výchovné strategie. Žáci jsou vedeni k vytváření příjemné a vstřícné atmosféry, ve které se jim dobře pracuje. Učí se

zejména toleranci k jiným názorům, hodnotám a kulturám. Snaží se o pochopení věcí v širším kontextu. „Žák si uvědomuje sebe samého jako svobodného jedince, jenž přistupuje ke světu tvořivě a aktivně překonává životní stereotypy a emocionální chudobu, dále zaujímá osobní účast v procesu tvorby, který chápe jako způsob vyjadřování osobních prožitků a postojů k jevům světa.“ (ŠVP pro osmileté gymnázium, 2007, str. 160)

Dále jsou uvedeny plány dramatické výchovy podle ročníků. Vždy jsou popsány výstupy, učivo, metody a souvislosti s ostatními předměty. V souvislostech se objevují všechny předměty bez výjimky. Učivo a metody se zaměřují na rozvoj pohybu, představivosti, myšlení, komunikace, smyslů, rytmu. Žák má být rozvíjen ve všech směrech. Metody jsou uvedené hry, improvizace, různá pohybová a dramatická cvičení. Výstupy vyplývají z cílů rámcového vzdělávacího programu.

Poslední kapitola školního vzdělávacího programu je věnována **hodnocení žáků**. Hodnocení má pevně stanovená pravidla, takže by měla být zaručena objektivita. Jsou uvedena také kritéria a zásady, které by se měly dodržovat. Učitelé mají možnost několika druhů hodnocení – ústní, známkou a písemné, zařazovat by se měla všechna. Jsou zde vypsány všechny známky a také případy, ve kterých probíhá komisionální zkouška. Odstavec je věnován i hodnocení chování.

6.6 Školní vzdělávací program ZUŠ Roberta Schumanna

Základní umělecká škola v současné době školní vzdělávací program teprve tvoří. Od příštího roku má být uveden v platnost, zatím se vyučuje podle osnov pro literárně–dramatický obor.

7 Školy v Aši a dramatická výchova

V této kapitole odpovídám na druhou výzkumnou otázku. V Aši je poměrně mnoho školských zařízení, ale dramatickou výchovou se zabývá jen úplné minimum z nich. Kvalita je také rozdílná, myslím, že je to hlavně vzděláním pedagogů. Někteří z nich se bohužel s dramatickou výchovou nesetkali a zkouší ji učit jen podle toho, co považují za správné. Určitě je ale dobré, že se objevuje a do budoucna ji snad zařadí více škol.

Mateřských škol je v Aši celkem pět a jedna v nedalekých Mokřínách, která pod Aš spadá. Tři z nich spolupráci se mnou odmítly s tím, že dramatickou výchovu nedělají. Ale všechny navštěvují divadla a i s dětmi občas nacvičují představení pro rodiče. Další tři se o ni pokoušejí.

MŠ Neumannova je v úplném centru města, nedaleko sídliště. Jedná se o velkou panelovou budovu s rozlehlou zahradou, která byla postavena v roce 1977. Paní ředitelka Mgr. Veronika Jurčíková pracuje se 16 zaměstnanci. Školka má čtyři třídy, které jsou smíšené a v každé je kolem 25 dětí. Děti vždy po celou svou docházku navštěvují jednu třídu a mají pořád dvě stejné paní učitelky. Školka je zaměřená zejména na pohyb, třídy navštěvují tělocvičnu nedaleké základní školy. Vzdělávací obsah je rozdělen na čtyři tématické celky: Život ve školce, Městečko na dlani, Co vypráví mapy a Doma je doma. Ty směřují k mottu školy: Ve velkém světě se neztratíme. Cíle vycházejí z rámcového vzdělávacího programu. Dramatická výchova ve školce neprobíhá a ani v nejbližší době nebude. Děti mají možnost vidět skoro každý měsíc divadelní představení a samy občas hrají maňáskové divadlo.

MŠ Moravská se nachází rovněž v centru města. Školka má dvě budovy a společnou velkou zahradu. Dříve byla jedna budova pro děti se zřetelnými obtížemi. Všechny děti, které nosily brýle, chodily do jedné školky, pravidelně docházel lékař na kontroly. Nyní už jsou třídy smíšené, jsou čtyři. Dramatickou výchovu na školce nedělají, pouze občas nacvičují představení pro rodiče, ale to spíše výjimečně. Paní učitelky dětem hrají maňáskové divadlo a někdy přijede divadlo z Karlových Varů zahrát pohádku. Paní ředitelka se mnou příliš spolupracovat nechtěla a mateřská škola nemá webové stránky, takže více informací bohužel nemohu sehnat.

MŠ G. Geipela je umístěna v největších ašských sadech, takže okolí školky je velice pěkné. Byla vybudována v roce 1946 a v současné době má tři třídy. Pod tuto školku spadá ještě **MŠ Mokřiny**, která byla otevřena v roce 2003. Stále probíhají úpravy prostor. Vedení obou školek je stejné, paní ředitelkou je Alena Soprová. Škola je zaměřena na estetickou a pohybovou výchovu. Děti mají možnost naučit se základům anglického jazyka. MŠ G. Geipela využívá nedaleké tělocvičny, plaveckého bazénu a knihovny. Estetická výchova je zaměřena na výtvarné a hudební činnosti, o zařazení dramatické výchovy zatím neuvažují. Jinak je tomu v Mokřinách, kde se naopak dramatickou výchovu zařadit snaží. Paní učitelky využívají některých metod a technik, ale jen ve velice malém množství, protože se s dramatickou výchovou, jak ji znám já ze školy, nikdy nesetkaly. Jedna paní učitelka hraje ochotnické divadlo a snaží se svůj koníček přenést i na děti, nyní se připravují na přehlídku školek a připravují představení O neposlušných kůzlátkách. Jednotlivé třídy navštěvují děti různého věku, každá má vždy trochu jiné zaměření. Motto školky je: Na cestičkách u školky poznáváme svět, ten je pro nás lákavý, jak barevný květ. Vzdělávací obsah je rozdělen do čtyř integrovaných bloků: Na cestičkách do školičky, poznáváme svět celičky, Vločka sem, vločka tam, po cestách si zaběhám, Tam kde žiju, tam je hezky a Už to všechno víme, už se neztratím.

MŠ Nohova funguje od roku 1994 a nachází se u velkého parku. Budova je vilového typu a patří k ní velká upravená zahrada. Paní ředitelkou je Vladimíra Talpová, spolu s ní ve školce pracuje devět lidí. Děti jsou rozděleny do tří tříd podle věku. Školka je zaměřena na ekologii a zdravý životní styl, ale nabízí i mnoho jiných nadstandartních aktivit: seznamování s německým jazykem, návštěvy solné jeskyně, logopedická náprava řeči a dramatizace pohádek. Dramatizace pohádek není klasickou dramatickou výchovou, ale využívá některých metod a technik. Toto zaměření se ve školce objevuje už řadu let, ale je určené jen pro třídu předškoláků. Hlavní myšlenkou vzdělávacího programu je: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě! Vzdělávací obsah je rozdělen na čtyři bloky: Vím kdo jsem, vím kam patřím, Objevuji svět, Pozoruji a chráním přírodu a Kouzelný svět pohádek. Školka je členem projektu Goodyear – Bezpečná školka.

MŠ Okružní je v budově základní školy, která byla vybudována v roce 1934. Je na poměrně rušném místě, ale má i blízko k přírodě. Ředitelkou je stejně jako na základní škole Mgr. Jiřina Červenková. Chod školky zajišťuje sedm pracovníků. Děti jsou rozděleny podle věku do třech tříd, každá s jiným zaměřením. Jedna na výtvarnou

výchovu, druhá na ekologii a třetí na sportovní aktivity. Školní vzdělávací program je nazván Děti Země a rozděluje vzdělávací obsah na integrované bloky: Podzimní radování, Zimní radování, Jarní probouzení a Letní vábení. Dramatická výchova do loňského roku byla zařazována jen občas. Pomáhala dětem učit se chovat v různých situacích. Tento rok se změnilo vedení a nová paní vedoucí učitelka by ráda dramatickou výchovu zavedla pravidelně. Tento rok uspořádala přehlídku pro školky pod názvem Z pohádky do pohádky, na kterou se s dětmi aktivně připravuje. Chybí ale učitelky, které by s výchovou měly nějaké zkušenosti.

Základní školy jsou v Aši tři. Tady jsem se v dramatické výchově velmi zklamala. Přestože na školách učí i mladí pedagogové, kteří se s dramatickou výchovou setkali na univerzitách, do vyučování ji nezařazuje nikdo. Bohužel po rozhovorech s ředitelkami a ředitelem škol tomu ani v nejbližších letech nebude jinak.

Základní škola Okružní je ve stejné budově jako mateřská škola, i tady je paní ředitelkou Mgr. Jiřina Červenková. Motto školy je: Jazyková vybavenost, bystrá mysl, pružné tělo. Již tři roky učí škola podle školního vzdělávacího programu, jehož hlavním cílem je odbourání klasického "biflování". Učitelé se snaží děti naučit základní fakta, od kterých si mohou žáci vyvodit další poznatky. Žák má umět informace najít, jak v encyklopediích, tak na internetu. Dále je na škole zvýšený počet hodin tělesné výchovy, protože stále roste počet obézních dětí. A v neposlední řadě se snaží škola poskytnout kvalitní výuku cizích jazyků. Díky uzavřenému partnerství s německou školou ze Schönwaldu, mají žáci možnost využít své jazykové poznatky i v praxi. Škola pracuje na několika projektech, nejvíce mě zaujal Cizí jazyk a dislektické dítě, který byl prezentován na celostátní konferenci s velkým úspěchem. Po vyučování je v nabídce několik zájmových kroužků orientovaných zejména pro žáky prvního stupně. Bohužel se dramatická výchova nevyskytuje ani v podobě kroužku.

Základní škola Hlávková je jedna z nejstarších škol ve městě. Je na velmi klidném místě, nedaleko lesa. Pan ředitel Petr Mach nastoupil do vedení teprve v loňském roce a zatím mi nebyl schopný říct, jaké bude dělat do budoucna změny. Škola klade velké požadavky na spolupráci s rodiči, protože ji navštěvují žáci z různých sociálních prostředí. Často jsou pro ně pořádány různé akce, které právě spolupráci podporují. Také tato škola udržuje partnerství s německou základní školou. Žáci se mohou účastnit společných akcí, nebo krátkodobých výměnných pobyků. Kromě jazyku

je škola zaměřena na pohyb a informační technologie. Žáci si mohou vybrat z několika volitelných předmětů, nebo zájmových kroužků. Dramatická výchova momentálně v nabídce není ani jako předmět, ani jako kroužek. V letech, kdy na škole učila MgA. Anna Trčková, dramatický kroužek vedla. Nyní učí na gymnáziu a na škole není nikdo, kdo by ho převzal.

Základní škola Kamenná stojí v úplném centru města od roku 1890. Je to nádherná nově zrekonstruovaná budova, kterou navštěvuje kolem 450 dětí. Paní ředitelka Mgr. Eva Horáčková je ve své funkci od roku 2002. Ve škole je rozšířená výuka informatiky, po vyučování je zde možnost navštěvovat několik počítačových kroužků pro žáky i veřejnost. I ostatních kroužků mají na výběr žáci mnoho a nabídka je velmi pestrá. Je zde veden i kroužek dramatické výchovy, který má na starost Mgr. Lada Červeňová. Pracuje s žáky prvního stupně. Kroužek probíhá vždy jednu hodinu týdně. Mimo to umožňuje škola zájezdy do Západočeského divadla v Chebu, o které je velký zájem. Během roku mají možnost žáci účastnit se různých akcí a projektů.

Gymnázium a střední odborná škola Aš sídlí v areálu budov na Hlavní ulici. Byl vybudováno v roce 1990, tím se obnovilo dříve zavřené ašské gymnázium s dlouholetou tradicí. V roce 2002 bylo gymnázium sloučeno se Střední průmyslovou školou textilní. Škola je velmi dobře vybavena, má vlastní moderní jídelnu, knihovnu, bufet, opravenou tělocvičnu, velkou zahradu, školní klub. Gymnázium je všeobecné, ale poskytuje žákům nadstandardní nabídku. Hlavní je rozšířená výuka jazyků. Škola má uzavřená partnerství s německými školami, žáci mají možnost až půlročních výměnných pobytů, účastní se různých česko-německých projektů, ve vyšších ročnících mohou složit státní zkoušku Sprachdiplom. V anglickém jazyce probíhá konverzace s rodilým mluvčím. Další je zařazení environmentální výchovy do všech předmětů, kdy se žáci učí myslet ekologicky a jednat s ohledem na přírodu. Vedle starání se o životní prostředí stojí také starost o své vlastní tělo. Je zařazen volitelný předmět výchova ke zdraví. Poslední z nabídky je umělecké využití, kdy je podporováno výtvarné, divadelní, literární i hudební umění. Střední odborná škola otevřela nový obor Informatika v ekonomice. Škola nabízí několik zájmových kroužků. Dramatická výchova na gymnáziu probíhala od jeho otevření formou zájmového kroužku, který vedl Mgr. Roman Černík. Později se odstěhoval do Plzně a na jeho místo nastoupila MgA. Anna Trčková. Ta vede kroužky do dnes. Od letošního roku se přesunuly pod Základní

uměleckou školu. Na gymnáziu je od roku 2007 zařazena dramatická výchova jako povinný předmět na nižším stupni. Časová dotace je poměrně malá, jedna hodina týdně v primě a sekundě.

Základní umělecká škola Roberta Schumanna byla založena v roce 1892 jako Městská hudební škola. Od roku 1953 sídlí v Šaldově ulici nedaleko centra města. Již deset let je ředitelkou paní MgA. Jarmila Rezková. Na škole fungují čtyři obory: výtvarný, hudební, taneční a literárně-dramatický. Vzdělání se dělí na přípravný ročník, první a druhý stupeň, škola neumožňuje vzdělání dospělých. Literárně - dramatický obor zde učí MgA. Pavla Hošková a od tohoto roku, kdy byl přesunut pod ZUŠ i kroužek z gymnázia, MgA. Anna Trčková. Na ZUŠ jsou dva soubory, mladší Midilid'ky a starší Škytafky. Pavla Hošková vede ještě přípravný ročník, ale ten využívá specifických metod a nemá svůj soubor. Děti pracují hlavně s pohybem a učí se ovládat své tělo.

Základní škola a škola Praktická Aš sídlí v budově starého soudu na okraji města. Celý areál je nově zrekonstruován, děti mají k dispozici velkou zahradu a nové hřiště. Jsou zde otevřeny tři typy škol: Základní škola praktická, Základní škola speciální a Praktická škola.

Základní škola praktická má devět ročníků, ale v každé třídě je snížený počet žáků, takže přístup učitelů je velmi individuální. Výuka probíhá ve spirále, neustále se opakuje již probrané a přidává se nové. K dispozici jsou speciální učebnice. Zvýšený je tady počet hodin pracovních činností a na druhé straně není povinný cizí jazyk. Na konci studia jsou děti připravené studovat odborné učiliště.

Základní škola speciální má ve třídách velmi malý počet žáků a učivo se přidává pomalu. Děti se učí číst, psát, počítat a zařazují se výchovy. Výuka probíhá v blocích, často jsou zařazovány přestávky. Třídy se učí jezdit na koních v rámci hypoterapie. Tato škola má ročníků deset, ale je možné učit se zde až do 18 let.

Praktická škola je dvouletá a má za úkol připravit chlapce a dívky na praktický život. Učí se připravovat pokrmy, šít, základy cizího jazyka, práci na počítači. Do výuky je zařazena jeden den v týdnu praxe, kterou si může každý zvolit v libovolném oboru. Školy se účastní několika projektů a zařazují mediální, environmentální a osobnostně-sociální výchovu. Dramatickou výchovu bohužel ne.

8 Cíle pedagogů dramatické výchovy v Aši

Tato kapitola odpovídá na mou třetí výzkumnou otázku. O cílech jsem si s jednotlivými pedagogy promluvila osobně. Každý si je zvolil podle svého uvážení a rozdělil různým způsobem. Některé se shodují a některé se vyskytují jen ojediněle. Ale všechny jsou směřovány na žáka, nebo celou skupinu. Z některých pedagožek mám pocit, že si s cíli dramatické výchovy nevěděly příliš rady, myslím, že je to dáno hlavně tím, že jsou většinou v tomto oboru samouci. Proto se v některých případech neobjevují cíle, jak je definují autoři v odborné literatuře, ale tak, jak je paní učitelky samy cítí.

Paní učitelka Talpová z mateřské školy Nohova mě odkázala na svůj školní vzdělávací program, kde jsou cíle vypsány. Ty si rozdělila do oblastí podle rámcového vzdělávacího programu. V oblasti dítě a jeho tělo se snaží s dětmi procvičovat základní pohybovou orientaci, prostorovou orientaci a sladit pohyby s hudbou a rytmem. V oblasti dítě a jeho psychika rozvíjí řečové a jazykové dovednosti, snaží se u dětí vytvořit schopnost kultivovaného projevu. Rozvíjí zájem o umělecké činnosti, estetické vnímání, tvořivost, posiluje přirozené city, sebeovládání, schopnost vyjadřovat získané prožitky a dojmy. Další oblastí je dítě a ten druhý, kde se má dítě naučit chovat ve skupině, rozvíjí interaktivní a komunikativní dovednosti verbální i neverbální a posiluje prosociální chování k ostatním. V oblasti dítě a společnost vytváří povědomí o mezilidských morálních hodnotách a snaží se o rozvinutí estetického vkusu. Poslední cíl spadá do oblasti dítě a svět, dítě má mít úctu k životu.

V mateřské škole Okružní má dramatickou výchovu na starost **paní učitelka Nováková**. Ta mi v rozhovoru 18. dubna 2012 podrobně sdělila, jaké si klade cíle ona. Divadelní improvizace využívá hlavně jako logopedickou prevenci a chápe ji, jako výbornou metodu pro rozvoj dětské řeči. S tím souvisí rozvoj komunikativních verbálních i neverbálních dovedností. Dále se děti snaží seznámit s pravidly chování ve vztahu k druhému a naučit je navazovat vztahy s ostatními lidmi. „*Ráda bych u dětí vytvořila povědomí o mezilidských morálních hodnotách.*“ uvedla paní Nováková. Další cíle se váží k rozvoji estetického vkusu. Paní učitelka by ráda vytvořila dětem pozitivní vztah ke kultuře a umění, toho se snaží docílit seznámením s uměleckým světem. Hraní divadla podle paní Novákové dětem přispívá k celkové duševní pohodě, působí na jejich citovou vyrovnanost, rozvíjí představivost a upevňuje dětskou

sebedůvěru. „*Díky dramatické výchově dítě snáz koriguje své chování a je i přístupnější výchovnému vedení.*“ domnívá se paní učitelka.

Paní učitelka Zacharová z mateřské školy v Mokřinách mi poskytla rozhovor 16. února 2012. V dramatické výchově pracuje zejména s maňásky, které využívá i v jiných aktivitách a děti k nim mají tudíž už vytvořený vztah. Tvrdí, že pomáhají dětem při rozvíjení matematických představ, v procvičování prostorové představivosti, při vybavování jednotlivých pojmů, například v písních a podobně. Paní učitelka si v dramatické výchově klade za cíl rozvinout u dětí estetické cítění, prohlubuje vztah k literatuře, rozvíjí slovní zásobu dětí a podporuje samostatný slovní projev. Paní učitelka říká: „*Dramatická výchova je vhodná i pro rozvíjení výtvarných schopností při vytváření různých pomůcek a kulis, které využívám při dramatických hrách.*“ Dále by ráda dosáhla toho, aby děti ztratily ostych ze slovního projevu, řeč by měla být plynulá a výrazná. Dramatickou výchovou se snaží děti aktivizovat, nebo ji používá pro snadnější zapamatování textu či melodie. „*Při rozvíjení dramatických, jazykových i literárních schopností můžeme dětem pomoci připravit a prožít hezké tvůrčí chvíle.*“ uvedla paní učitelka na závěr.

Na základní škole Kamenná vede dramatický kroužek **paní učitelka Červeňová**. Bohužel od ní se mi konkrétní cíle nepodařilo zjistit. Když jsem se byla podívat na ukázkové hodině, říkala, že má za cíl hlavně se s dětmi pobavit. Pak samozřejmě rozvoj mluvních dovedností a aby si děti zvládly najít kvalitní text, kterému by porozuměli. Říkala, že o cílech si spolu pohovoříme jindy. Od té doby, přestože jsem ji několikrát kontaktovala, neměla bohužel čas.

Paní učitelka Trčková mi v rozhovoru 9. března 2012 sdělila hlavní cíle, které si klade se studenty primy a sekundy na gymnáziu. Nejdůležitější pro ní je, poskytnout jim nějaký nový a hlavně jiný způsob výuky, než ten, se kterým se setkávají ve většině jiných předmětů. Ráda by vytvořila hodiny, kde se budou všichni aktivně zapojovat a přispívat svými názory, sdílet své pocity a vzájemně na sebe reagovat. Ráda by jim pomohla najít různé způsoby, jak společně pracovat na nějakém projektu, jak nakládat s nápady a jak dotáhnout práci do konce. Samozřejmě v cílech nechybí ani seznámení s metodami a technikami dramatické výchovy, potažmo i divadla. Líbila se mi myšlenka: „*Koneckonců bych jim i ráda dodala určitý způsob zábavného*

učení.“ Myslím, že to je pro žáky také důležité, protože ve většině hodin se setkají pouze s klasickou frontální výukou, která příliš zábavná není.

Na základní umělecké škole učí dramatický kroužek **paní učitelka Hošková**, se kterou jsem měla možnost popovídat si o cílech 11. listopadu 2011. Vychází z programu pro literárně-dramatický obor, ve své práci využívá prostředků dramatické výchovy, která rozvíjí osobnostně-sociální složku člověka, ale také se snaží posílit esteticko-výchovné cíle. Uvedla: „*Svoje žáky vedu k tomu, aby dokázali v dramatické situaci jednat s opravdovým porozuměním dané postavě, uvědomovali si a dokázali popsat motivy jednání různých lidí a uměli se do nich vcítit.*“ Paní učitelka tvrdí, že pokud tohle žáci dokáží, je zřejmé, že jsou to lidé citliví, vnímaví k potřebám a touhám druhých, jsou empatičtí a dokáží naslouchat. Tohle všechno by měli žáci být schopní ztvárnit vhodnými výrazovými prostředky s ohledem na to, že nejde o hluboké psychologické herectví. Další cíl můžeme zařadit do skupiny cílů uměleckých. Paní učitelce jde o to, aby žáci pochopili podstatu a rozmanitost dramatického umění a to skrze přípravu divadelních představení různých žánrů. „*Žáci ve skupině tvoří a nesou zodpovědnost za společné představení, jeho přípravu i prezentaci na veřejnosti, kultivovaně prosazují svoje názory ve skupině a jsou přístupní kompromisům.*“ Tyto cíle se vztahují na všechny soubory, které paní učitelka vede, pak uvedla několik dalších cílů pro současnou a mnou pozorovanou skupinu.

Pro skupinu Midilid'ky si paní učitelka stanovila tyto cíle: „*Skrze tvořivý proces seznámit skupinu s divadlem poezie, konkrétně nonsensové, dále s autorským divadlem.*“ Žáci si společně s paní učitelkou najdou námět, vymyslí příběh, vytvoří postavy, zvolí nejvhodnější ztvárnění. Přitom jsou ale sami zodpovědní za svou postavu, na které pracují samostatně. Zároveň musí myslet i na to, aby zapadla do celkového konceptu, kterým se ubírá skupina.

Na základní umělecké škole učí i **paní učitelka Trčková** z gymnázia. Ta si klade stejné cíle jako na gymnáziu, ale jsou doplněné o několik bodů. Žáci by se měli naučit pracovat s texty, dramatickými i nedramatickými. Měli by být schopní poznat kvalitní text, který odpovídá jejich věku a je tématicky zajímavý. Na takovém textu může soubor dál pracovat, až do vzniku nějakého divadelního tvaru. „*Chci žáky seznámit s prací s tělem, dechem, hlasem, zástupným předmětem, tempodynamikou*

představení. Jde o práci sólovou i skupinovou, tudíž cíle mohou být směřovány jak k jednotlivému žákovi, tak ke skupině.“ popisuje paní učitelka.

9 Ukázky lekcí

Školy jsem navštívila v průběhu školního roku 2011/2012 většinou hned na začátku, když začaly s dramatickou výchovou. Na každé škole se to odlišovalo. Některé začínaly s dramatickou výchovou hned, protože se jednalo o celoroční kroužek, nebo povinný předmět, ale zejména ve školkách se pracovalo až později.

Dramatická výchova probíhala na každém zařízení jinak. Myslím, že je to hodně ovlivněné vzděláním a zkušenostmi pedagogů a výstupem, kterého je třeba docílit. Například ve školkách se připravovala představení, která se předvedou na společném Dni dětí a hodiny byly proto věnované jen tomu. Paní učitelky na školkách s dramatickou výchovou zkušenosti příliš nemají a dělají ji jen z nastudovaných publikací. Ve všech školkách probíhala podobně. Dle mého názoru se nejednalo úplně o dramatickou výchovu, chyběl tam prostor pro děti, kdy by něco tvořily, či se aktivně zapojovaly. Většinou plnily to, co jim paní učitelky řekly a i když ty se snažily, aby děti vymýšlely nějaké situace, nebo hledaly způsoby zpracování pasáží v nacvičovaných pohádkách, spíše to za ně dělaly ony. Asi bych si v dramatické výchově představovala více her. Určitě je to do značné míry podmíněno věkem dětí, protože v tomhle věku není jejich pozornost příliš dlouhá a když je potřeba něco vytvořit, jsou zvolené metody asi nejlepším řešením.

Na základní umělecké škole vymýšlely a připravovaly soubory představení na aktuální akce, Škytafky na ples Gymnázia Aš a Midilid'ky na festival v Německu. Kroužek fungující při základní škole Kamenná jsem navštívila před recitační soutěží, takže hodina byla věnovaná zejména přípravám na ni. Na gymnáziu se dramatická výchova podobala asi nejvíce té, jakou znám já ze školy. Žáci se s výchovou teprve seznamovali, takže hodina probíhala formou dramatických her a cvičení s využitím některých metod. Celá hodina byla zaměřená na práci s domy.

9.1 *Mateřská škola Nohova – Berušky*

Mateřskou školu jsem navštívila hned ze začátku, kdy začala paní učitelka v letošním roce s dramatickou výchovou. Bohužel byla zrovna chřipková epidemie a na hodinu bylo pouze 9 dětí. Paní učitelka do dramatické výchovy zapojuje celou třídu a vždy se nacvičuje jedna pohádka, která se nakonec předvede rodičům. Tím, že jsou

zapojeny opravdu všechny děti, jedná se o práci velmi náročnou. Role rozdává paní učitelka dětem sama s ohledem na jejich úroveň, ale není problém v průběhu vystřídat, nebo vyzkoušet role jiné. Tato hodina se mi velmi líbila. Děti se teprve seznamovaly s pohádkou. Paní učitelka četla text a děti se zapojovaly se svými větami, zkoušely si gesta, výraz, tón. Postupně tak projely celou pohádku, která byla doplněna o tanec a zpěv, takže se děti nenudily a s pozorností vydržely. Zatím je paní učitelka nepostradatelná, ale časem prý bude už jen v roli vypravěče.

- Na začátek paní učitelka provedla krátkou hlasovou rozcvičku. Byla zaměřena zejména na artikulaci, práci s hlasem a dechem.
 - na dětech bylo vidět, že to pro ně není nic nového
 - celé to bylo úplně přirozené, všichni pracovali bez jakéhokoliv rušení
- V dalším cvičení si děti zkoušely různé výrazy tváře (zamračenost, veselost, vztek, smutek). Když jich pár prostřídaly, zkoušely si s různými výrazy říkat některé věty z nacvičované pohádky.
 - moc se mi líbilo, že už se použily věty z pohádky, protože se u dětí navodila nálada do další činnosti a věty se jim lépe zapamatují
- Samotné zkoušení pohádky probíhalo velice pěkně. Paní učitelka byla po celou dobu v roli vypravěče a zároveň režiséra, vyprávěla pohádku a jednotlivé pasáže si děti zkoušely už s drobným textem. Podílely se na jeho vymýšlení, ale byly tam také naučené repliky. Vždy si zkoušely více variant, jak by se dal text říct.
- Pohádka je trochu upravena, aby mohly hrát všechny děti. Takže Popelce pomáhají místo holoubků skřítki.
- Celá pohádka je proložena několika písničkami, na které děti tančí. Například skřítki mají svůj vlastní taneček, na plese tančí všichni mazurku a makarenu, na závěr nechybí ani sólo Popelky a prince, kdy ostatní tančí a zpívají kolem nich.
 - tyto tanečky celé představení oživují
 - děti se u nich vyřádí a díky nim vydrží s pozorností

- možná bych volila trochu jinak hudbu, protože na každý tanec je jiný moderní interpret a to na mě nepůsobí úplně nejlépe
- Zkoušení střevíčku je vyvrcholením celé pohádky. Princ objeví svou nevěstu a nakonec se všichni radují a tančí.

Celá hodina, kdy se pohádka nacvičovala děti velmi bavila a vůbec nedošlo k vyrušování nebo nějakému neklidu. Samozřejmě to asi vypadá jinak, když je plný počet dětí. Moc se mi líbil styl nácviku, kdy vlastně paní učitelka vyprávěla pohádku a děti ji doplňovaly. Bylo to celé nenásilné a děti, které zrovna nehrály, sledovaly, co dělají ostatní. Na některých byl vidět ještě stud, ale myslím, že ten se časem odbourá. Líbí se mi, že paní učitelka zařazuje všechny děti. Pohádku doplnila o role, kde se nemusí vůbec mluvit a je možné pracovat jen ve skupině. Dítě má pocit, že se ve skupině schová a získá potřebnou odvalu. Ovšem celá hodina dramatické výchovy vedla právě k nacvičování, nebyl tam příliš prostor pro větší akci dětí. Pokud chtějí představení prezentovat, je asi tento nácvik nezbytný, nicméně dramatickou výchovu, jak ji znám já, hodina moc nepřipomínala.

9.2 Mateřská škola Mokřiny

Dramatická výchova tady probíhá trochu jiným způsobem, než v předchozí školce. Nebývá zde celá hodina vcelku, ale paní učitelky vkládají dramatické metody do různých činností. V této době zrovna pracují na představení O zlobivých kůzlátkách, které se má hrát na začátku června. Probíhá seznamování s různými verzemi pohádek, které si čtou, nebo vypráví. Paní učitelka seznamuje děti s plošnými loutkami a pracuje se hodně s obrázky k pohádce. Kvůli mě zařadila s dětmi dramatickou výchovu ve větším rozsahu, velmi se podobala hodině z druhé mateřské školy. Jednalo se o prvotní nácvik a zkoušení, jak by mohlo představení vypadat.

- Ve školce je jen jedna třída, takže jsou tam děti různého věku. Paní učitelka se zeptala všech, kdo by si měl dneska chuť hrát na divadlo. Přišlo osm dětí předškolního věku a s těmi paní učitelka pracovala.

- líbilo se mi, že se děti samy rozhodly, kdo chce jít pracovat

- následovaly aktivity, které se hodily spíše pro předškoláky, kdyby šly i mladší děti, asi by byla práce obtížnější

- Na úplný úvod zavzpomínaly děti s paní učitelkou na pohádku, o které se teď poslední dobou baví. Paní učitelka měla různé verze, společně si je prošly, děti odpovídaly na otázky paní učitelky.

- Pak si znovu ukazovaly loutky, vymýšlely, které by se mohly hodit do pohádky, prohlížely si kulisy, které k loutkám patří. Povídaly si o zvířátkách jak se liší vlk od kozy, jak poznáme kůzle a podobně.
 - moc se mi líbilo, že měly děti možnost seznámit se s loutkami
 - paní učitelka jim řekla, jak se jmenují a jak se s nimi zachází
 - já bych asi zařadila i chvílku, kdy si je děti budou moct osahat, vyzkoušet je, zkusit každý říct nějakou větu s loutkou

- Následovala hlasová rozcvička, která byla zaměřená na gymnastiku mluvidel, dech, artikulaci.
 - líbilo se mi, že při artikulaci se objevily slova z pohádky, byla to trochu i motivace
 - na dětech bylo vidět, že to pro ně není nic nového

- Potom začala samotná hra Na divadlo. Děti si mohly vybrat, jakou by si chtěly zkusit zahrát roli, docela se i domluvily, takže nebylo nutné, aby zasahovala paní učitelka. Prostor herny se rozdělil na potřebná místa z pohádky, les pro vlka, chaloupku, ve které bydlela kůzlátka s maminkou a místo, kde byl kovář, pekař a tesař. Děti vymýšlely bez jakýchkoli rekvizit se hra neobejde a i si rekvizity přinesly.
 - líbilo se mi, že si většinu věcí rozhodly samy, paní učitelka jen trochu korigovala, nebo poradila, když si myslela, že je to vhodné

- Samotné hraní pohádky probíhalo stejně, jako v minulé hodině v MŠ Nohova. Paní učitelka vyprávěla text v roli vypravěče a děti podle toho hrály. Byla to taková ilustrace vyprávěného.

- tento způsob nácvičku mi připomíná narativní pantomimu, kdy děti jednají podle zadání a samy nic nevymýšlejí
- otázkou je, jestli se v tomto věku dětí dá pracovat na představení jiným způsobem

• Když si děti představení projely celé, měly chuť zkusit si to ještě s loutkami a vystřídat se v rolích. Ale myslím, že to na ně bylo už dost dlouhé, protože se nezvládly soustředit. Nakonec z toho byla spíše volná hra.

9.3 Mateřská škola Okružní

V mateřské škole Okružní se zařazuje dramatická výchova prvním rokem. Pracuje se se všemi dětmi v průběhu běžného vyučování. Nejstarší děti potom secvičí divadlo na malou přehlídku ke Dni dětí. Já jsem pozorovala improvizální chvíli u starších dětí během odpoledního zaměstnání. Bohužel byly děti poměrně rušeny, protože některé už odcházely a často do třídy chodili rodiče. Improvizální chvíle trvala mezi 10 až 15 minutami, to je prý ideální doba, po kterou se děti zvládnou plně soustředit. Paní učitelka v hodině vystupovala s loutkou šaška Vaška a děti nenásilně vedla. Nefungovala zde jako režisér, ale spíše jako poradce a kamarád. Přestože improvizální chvíle trvala opravdu jen chvíli, myslím si, že děti bavila a splnila svůj účel.

• Ve třídě stojí loutkové divadélko, děti sedí v hledišti. Po zazvonění zvonečku začaly automaticky tleskat, na scéně se objevil kašpárek, který je přivítal a řekl, co budou dnes dělat.

- líbilo se mi, že děti na kašpárka hned reagovaly
- všichni se hned chtěli zapojit

• Kašpárek si vybral dvě děti, které budou dnes v rolích předvádět cokoliv ostatním. Děti dostaly každé jedno plyšové zvířátko a měly se ostatním dětem - divákům představit a říct něco o sobě.

- děti okamžitě bez jakékoliv přípravy začaly ostatním představovat svoje loutky, byl to koník a beruška

- obě děti řekly několik vět
 - velmi mě zaujala kvalita mluvního projevu obou dětí
- Kašpárek se ptal diváků, co by je ještě o zvířátkách zajímalo a děti s loutkami reagovaly.
 - líbilo se mi, že kašpárek - paní učitelka se do toho dětem nijak nepletl a nepřerušoval je, zasáhl až když bylo třeba, nebo se zeptal, když bylo dlouho ticho
 - Během povídání jednu holčičku napadlo, že zná písničku o koníkovi, tak si ji děti s doprovodem klavíru zazpívaly a proběhly se jako koníci.
 - paní učitelka okamžitě zareagovala na vzniklou situaci a využila příležitosti k tomu, aby si děti i zazpívaly a trochu se proběhly
 - Beruška neměla tolik nápadů co by dětem řekla, takže se děti spíše ptaly.
 - Na konec si děti zatleskaly.
 - to působilo úplně přirozeně a myslím, že děti – herci to brali jako malou odměnu

9.4 Základní škola Kamenná

Při základní škole Kamenná funguje dramatický kroužek, který navštěvuje 12 dětí. Když jsem ho navštívila, připravovaly se děti na recitační soutěž, takže tomu byla věnovaná celá hodina. Děti se scházejí jednou týdně na šedesát minut, což mě osobně přijde, jako dost krátká doba. Například v hodině, kterou jsem navštívila, nebyl čas na žádnou hru na úvod a bohužel ani na konec. Dětem to chybělo a několikrát se ptaly, jestli si něco zahrají, když se to nestihlo byly zklamané. Když se nepřipravují na soutěž, tak vymýšlejí a cvičí představení na akademii školy. Kroužek je určen jen pro děti prvního stupně. Hodina na mě působila rozporuplným dojmem, některé části byly velmi pěkné, ale některé bych udělala úplně jinak. Myslím, že to bylo hodně podmíněné nedostatkem času a tím, že paní učitelka velmi dbá na kázeň a neustálým, až zbytečným káráním se zdržuje.

- Skupinu dětí si paní učitelka rozdělila na dvě poloviny, jedna si šla připravovat básničky a druhá si vzala tempery a tvořily společně obraz. Úkolem bylo, za celou dobu nepromluvit ani slovo a zaplnit celou čtvrtku. K dispozici měly jen jeden štětec, který si posílaly dokola.
 - nevím jestli to byla vhodně zvolená aktivita, s dramatickou výchovou toho moc společného neměla
 - bylo příjemné, že mohla paní učitelka pracovat jen s částí dětí, protože byl čas na každého
 - druhá skupina moc nedodržovala pravidla, ale nebylo možné je kontrolovat
- Se skupinou, která začala říkat básničky si nejprve udělala krátkou artikulační rozcvičku.
 - klidně bych zařadila rozcvičku delší, nepřišla mi dostatečná, ale z časových důvodů se musela omezit
- Děti si říkaly básničky vzájemně. Jeden přednesl, ostatní mu k tomu řekli své poznámky a pak řekla svůj názor a doporučené změny paní učitelka. Většinou si to každý zkusil říct ještě jednou.
 - líbilo se mi, že si děti říkaly své názory, některé byly docela překvapivé na jejich věk
 - paní učitelka předváděla, jak mají děti básničku říkat, to nebylo moc dobré, protože pak děti napodobovaly jí a nedaly do toho nic svého
 - recitační soutěž je dobrovolná a u některých dětí, kterým to moc nešlo, bylo vidět, že si paní učitelka moc nepřeje, aby na soutěž šly, to mě nebylo úplně příjemné
 - jedna holčička byla velice aktivní, neustále měla k něčemu připomínky a myslím si, že ostatní rušila, asi bych se nad tím zamyslela a pokusila se s tím nějak pracovat
- Když všechny děti předvedly svou básničku, skupiny se prohodily a vše probíhalo stejně. U druhé skupiny vynechala paní učitelka mluvní rozcvičku, nevím jestli to bylo záměrně z nedostatku času, nebo jestli zapomněla.

- Na úplný závěr řekla paní učitelka dětem, ať si vyberou jednoho ze skupiny, aby ostatním představil jejich obrázek. Ty si pak vystavily ve třídě.

- jelikož děti u kreslení nemohly mluvit, ani pořádně nevěděly, co tam kdo namaloval
- nikdo se nehrnul představovat obrázky
- možná bych dětem nechala nějaký čas na domluvení

- Na úplný závěr probíhal úklid třídy.

9.5 Gymnázium Aš – prima

Hodinu dramatické výchovy na gymnáziu jsem navštívila hned na začátku roku. Žákům zrovna odpadla jiná hodina, a proto byly spojené dvě skupiny. Celkem tam tedy bylo 26 dětí, což na prostor místnosti bylo opravdu hodně. Trochu jsem se bála, jak budou aktivity, zejména pohybové, probíhat, ale překvapilo mě, že to bylo docela příjemné. Obdivovala jsem paní učitelku, jak skvěle žáky vedla. Měla jsem z ní pocit autority, ale bylo vidět, že má s dětmi přátelský vztah. Pro jednu polovinu třídy byla tato hodina dramatické výchovy první. Líbilo se mi, jak se žáci zapojovali, u nikoho jsem nezaznamenala stud a bylo vidět, že vše dělají s velkou chutí.

- Hry Opice, Dům, obyvatel, bouře a Upír.

Opice – stejně početné skupiny stojí ve čtyřech rozích třídy v zástupu, drží se za boky. Vpředu je hlava opice, vzadu zadek opice. Na signál se opice rozeběhnou po třídě a hlavy se snaží sníst zadky jiné opice, tím, že se jich dotknou. Které opici se to podaří, přechází snědený zadek k ní do týmu. Hraje se dokud není jen jedna vítězná opice.

Dům, obyvatel, bouře – děti se rozdělí na trojice, dva tvoří dům tím, že se postaví čelem k sobě a chytanou se za ramena a třetí si sedne na bobek do domu jako obyvatel. Jeden zvolený hráč má babu a druhý je chytaný, kdo je chytaný, má možnost zvolat dům, obyvatel nebo bouře. Když zvolá dům, musí se děti, které představují domy rychle prostřídat, když zvolá obyvatel, střídají se obyvatelé a když je bouře střídají se všichni.

Chytaný hráč se může zachránit tím, že při střídání rychle zabere někomu místo. Kdo zbude, stává se chytaným.

Upír – děti stojí v kruhu a jeden zvolený hráč je uprostřed, ten se s nataženými rukama pomalu blíží k vybranému hráči po obvodu, pokud někdo rychle nezvolá jeho jméno a upír se ho dotkne, vymění si role. Pokud někdo jméno zvolá, zachrání ho a upír si musí vyhlídnout jinou kořist.

- hry byly zařazené pro lepší aktivizaci žáků, občas zavládl v malém prostoru chaos, ale paní učitelka zvládla situaci s přehledem
 - Upír pomohl žákům a hlavně paní učitelce lépe si zapamatovat jména nové skupiny
-
- Rozdělení na 4 roční období, podle toho, ve kterém se žáci narodili, vše probíhá bez mluvení. Když se skupina rozdělí a proběhne kontrola, každé období má za úkol udělat svou sochu. Postupně se všechny sochy předvedou ostatním. Ti říkají, co by mohly sochy nebo jednotlivci v nich znázorňovat.
 - někteří ukazují na prstech, někteří hrají pantomimou -> vidíme různé strategie
 - sochy tvoří vždy celá skupina
 - žáci vymýšleli velice zajímavé a smysluplné sochy
 - při této aktivitě se žáci opět trochu zklidnili
-
- Žáci se libovolně rozdělili na šest skupin, každá dostala obrázek domu od Egona Schieleho. Ten si prohlídli a vymysleli mu nějaké jméno.
 - líbilo se mi, že žáci nad obrázkem docela diskutovali a co jsem si všimla, tak vždycky k tématu
 - padla různá a zajímavá jména, která se neopakovala
-
- Každá skupina dostala za úkol vybrat si jedno místo na obrázku, které ji zaujalo a vymyslet bytost nebo osobu, která tam chodí večer v devět hodin. Vytvářeli živý obraz právě toho místa ve 21:00.
 - tenhle úkol žákům trochu trval, protože v některých skupinách se nemohli dohodnout na bytostech

- živé obrazy mě velmi zaujaly, protože byly vtipné a detailně propracované
- Po vzájemném předvedení živých obrazů, přišel podobný úkol jako před tím. Žáci ve stejných skupinách vymýšleli, co se mohlo stát dvě minuty před devátou hodinou a opět tvořili živý obraz.
- Živé obrazy se zase všechny předvedly a následovalo vymýšlení toho, co se stalo dvě minuty po deváté. Mělo tam být nějaké překvapení.
 - myslím, že to pro žáky bylo docela obtížné, protože po dvou obrazech už měli vymyšlený nějaký příběh a teď ho museli upravit tak, aby byl pro diváka zajímavý
 - některé skupiny měly trochu problém, domluvit se
 - bylo potřeba více času než u předchozích
 - na některých skupinách byla vidět potřeba rozehrání a bylo pro ně obtížné, udělat jen tři obrazy
- Nakonec tři živé obrazy spojovali do krátké scénky.
 - žáci měli neuvěřitelný elán a chuť scénku vymýšlet a předvést ji ostatním
 - samovolně vyhledali kostýmy a rekvizity
 - při předvádění ale byl trochu šum, tím, že bylo skupinek hodně, trvala aktivita docela dlouho
 - paní učitelka to celé nenásilně řídila, vždy skupinu uvedla a zjednala klid
- Reflexe hodiny proběhla trochu ve spěchu. Líbilo se mi, jak žáci hodnotili svou práci, bylo vidět, že někteří nad tím opravdu přemýšlí. Paní učitelka vyjádřila nakonec také svůj názor a své přání do budoucna, uvedla na co se budou muset ještě zaměřit a navnadila je na další hodinu.

9.6 Základní umělecká škola – Midilid'ky

Na hodině bylo sedm dětí, šest děvčat a jeden kluk, skoro všichni chodí do souboru už třetí školní rok. Hodina byla hned ze začátku roku a děti zrovna pracovaly na mini představení, které předvedou na festivale v Německu. Viděla jsem druhou

hodinu, takže nějakou představu už měly, ale ne úplně propracovanou, spíš zatím hledaly. Bohužel jsem viděla jen výseč, určitě by bylo zajímavé vidět i další hodiny. Děti nebyly moc naladěné na tuto práci. Byly roztěkané a celá hodina byla poněkud mdlá. Bohužel nepomáhala ani aktivizační cvičení a nadšení paní učitelky, která se je snažila povzbudit.

- Diskusní kolečko o blížícím se festivalu v Německu, kde má soubor vystoupit. Soubor má tři setkání na to, aby vymyslel, zpracoval a natrénoval nějaké malé vystoupení. Děti se rozhodly pro Morgensternovy básně, které chtějí zpracovat nějakým netradičním způsobem.

- Na úvod bylo zařazeno rozhýbání celého těla a naladění se na skupinu. Nejdříve se chodilo po prostoru, každý si prohlížel místnost a lidi, kteří v ní jsou, střídaly se rychlosti chůze. Následoval úkol, kdy se děti postupně zastavovaly a zase rozcházely. Nakonec se vytvořil kruh, kde následovala chvilka soustředění. Dělala se aktivita, kdy postupně všichni musí udělat krok vpřed, aniž by dva vyšli současně. To samé se dělalo i zpět.

- tato aktivita potřebuje velké soustředění a čas, párkrát se muselo začít znovu, ale nakonec se podařilo

- Následovala práce s vlastním tělem. Všichni se dle své libosti a potřeby protáhli, proklepali a promasírovali vlastní tělo a nakonec byla zařazena krátká kruhová masáž.

- Hra posílání žáby a Na sochy.

Posílání žáby – všichni stojí v kruhu a pomocí tlesknutí a zvuku si posílají žabu. Kdo žabu má, vybere si v kruhu kamaráda a namíří na něj tlesknutí. Ten pokračuje dál. Je důležité udržet stejný rytmus a tempo.

- tahle hra děti probudila, bylo vidět, že je jejich oblíbená

Hra na sochy - jeden jde doprostřed a postaví se do nějaké sochy, přijde druhý a sochu doplní, první odejde, přijde další... Střídání pořád dokola. Ve dvojicích rozehrávají sochy.

- práce ve dvojicích dětem moc nešla, myslím, že jim nebyla úplně jasná instrukce
 - potom měly své sochy s rozehráním ukázat, to se některým nechtělo
- Paní učitelka přinesla několik nakopírovaných básní, které si měly děti přečíst a vybrat si z nich tu, která se jim líbí nejvíc.
 - myslím, že básně od Morgensterna jsou na děti docela těžké, ale na druhou stranu jsem zvědavá na jejich přístup k nim
- V další části hodiny pracoval každý sám s vybranou básní. Děti měly vymyslet krajinu a melodii, která odráží pocit z básně.
 - to dětem moc nešlo, skoro nikdo nevěděl, jak se k tomu má postavit a nic je nenapadalo
- Společně se tedy rozhodli, že spíš zkusí nějaké zvuky k básni doplnit. Mohli si i pomáhat ve dvojicích, k dispozici měli drobné hudební nástroje a vše, co je napadlo.
 - myslím, že ve dvojicích se dětem práce dělala lépe, měly se o koho opřít
 - třída se rozdělila, na dvojice a jednotlivce
 - moc se nikomu nechtělo pracovat, aktivita zabrala docela dost času
- Paní učitelka chtěla, aby si děti vzájemně práci ukázaly, ale nikdo neměl úplně odvahu předstoupit před ostatní, proto začaly tak, že dělaly všichni najednou. To znělo hrozně, ale děti ztratily ostych.
- Poté už se nebránily předvádět básně s doprovodem zvuků samy. Básně projely několikrát, zkoušely se různě zapojovat se svými nástroji i do cizích výstupů a nakonec pospojovaly takové pásmo, které nazvaly Bláznivý orchestr.
 - tady práci ukončili a povídali si o něm
 - vymýšleli co udělat, aby to celé bylo příjemné na pohled divákům
 - zadali si úkoly do příště
- Ke konci hodiny si ještě pouštěli různou hudbu, která by se mohla do představení použít a společně vybrali několik písní.

- Na úplný závěr si zahráli hru *Upír*.

Upír – všichni hráči mají zavřené oči a pohybují se opatrně po prostoru. Jeden je upír a ten se snaží zakousnout ostatní tím, že je lehce chytí za krk. Chycený zakřičí a stává se také upírem. Upíři se poznají tak, že na sebe mlaskají. Hra končí, když zbude poslední živý člověk.

9.7 Základní umělecká škola – Škytafky

Tento soubor existuje již několik let, ale teprve od tohoto roku spadá pod základní uměleckou školu. Dříve fungoval na gymnáziu, a proto jsou všichni jeho členové z gymnázia, nyní už vyššího stupně. Navštěvuje ho 16 studentů, kteří jsou už dobrá parta. Líbila se mi jejich vzájemná spolupráce a to, jak spolu všichni vycházeli. Protože jich je celkem dost, osvědčila se paní učitelce práce ve skupinách. Každý rok tak vznikne několik představení, které se v červnu prezentují na festivalu Ašlerky. Soubor je hodně samostatný, představení si vymýšlí studenti sami. Vidět práci se staršími členy, bylo pro mě hodně podnětné.

- Na začátku si ukazovali, co kdo přinesl na představení, které se mělo hrát už za několik dnů. Společně dolad'ovali kostýmy a zkoušeli různé doplňky.

- část souboru měla odpolední vyučování, tak se takhle užitečně vyplnil čas čekání

- Když se všichni sešli, dali si hru na rozehrátí.

Krabí válka – všichni jsou na zemi na čtyřech jako krabi, pohybují se po místnosti a jeden druhého se snaží shodit na zem. Kdo se dotkne zadkem země, vypadává ze hry, Vítězí poslední krab.

- Po hře se vybírá hudba do představení, která ještě chyběla.

- V představení nehrají všichni, protože se bude hrát na maturitním plese několika členů. Ti dělali diváky a ostatní si představení dvakrát zkusili.

- představení bylo velmi povedené, krátké, trefné a humorné

- líbí se mi, že si členové poskytují zpětnou vazbu
 - je vidět, že soubor funguje už nějakou dobu, protože na sebe všichni výborně reagují
 - líbí se mi, že na všech je vidět, jak je práce baví
- Následovala chvíle, kdy se domlouvali poslední úpravy a informace, co kdo přinese, v kolik se sejdou a podobně.
- Když se uzavřelo tohle představení, rozdělil se soubor na tři skupiny, které mají každá své představení a začali si na nich paralelně pracovat. Paní učitelka byla celou dobu u jedné a zkoušela jen s nimi. Další týden bude u jiné.
 - líbilo se mi, jak skupiny pracovaly samostatně
 - všichni byli do práce zapojení a všichni se věnovali tomu, čemu měli
 - já jsem se postupně dívala na všechny, každý měl úplně jiné představení, námět i způsob, jakým to zpracoval, myslím, že se soubor rozdělil podle svých zájmů, proto to bavilo úplně všechny
- Hodina skončila úplně volně. Všichni věděli do kolika dramatický kroužek je a uzpůsobili tomu své zkoušení.

10 Závěr

Cílem mé práce bylo zmapovat město Aš a zjistit, kolik škol v současné době zařazuje do svého programu dramatickou výchovu. Všechny školy v Aši jsem navštívila, promluvila si s ředitelkami a řediteli a prostudovala jejich školní vzdělávací programy. Bohužel jsem zjistila, že jen velmi malý počet zařízení dramatickou výchovu zařadil a ještě menší počet ji má v dokumentu uvedenou.

U mateřských škol se dramatická výchova v malé míře objevuje asi všude, ale jen tři školky se rozhodly, poskytovat ji dětem ve větším množství. Bohužel co jsem měla možnost vidět, nejedná se úplně o výchovu jako takovou, ale spíše o nácvik různých představení. Ve školních vzdělávacích programech není dramatická výchova samostatně uvedena, jen jsou občas zmíněné některé metody.

Základní školy mě zklamaly úplně. V žádné z nich není dramatická výchova jako předmět a bohužel se prý nevyužívají ani její metody a techniky. Na základní škole Kamenná je pro děti otevřen kroužek, ale ten nemá vypracovaný žádný vzdělávací program a domnívám se, že je veden jen tak, pro vyplnění času dětí. Ředitelé v nejbližší době neuvažují, že by se situace nějakým způsobem změnila.

Na gymnáziu je dramatická výchova zařazena na nižším stupni jako povinný předmět a dle mého mínění probíhá kvalitním způsobem. Při základní umělecké škole funguje několik souborů. Na ostatních školách jsem se s předmětem nesetkala.

Celkově bych hodnotila situaci dramatické výchovy v Aši jako nedostačující. Přestože, jak jsem se přesvědčila, rámcové vzdělávací programy dávají školám prostor pro zařazení výchovy, využívá ji jen málokteré ašské školské zařízení. S výhledem do budoucna se obávám, že se situace příliš nezmění.

Cíle všech pedagogů dramatické výchovy v Aši jsou do jisté míry podobné. Všechny směřují na dítě, které je v centru výuky, má být optimálně rozvinuto po všech stránkách. Každý pedagog si cíle ale formuluje po svém. Některé má stanovené dlouhodobě a k tomu vymýšlí cíle pro aktuální skupinu, jiný si je tvoří až podle dětí ve skupině. U některých učitelek jsem se setkala s pocitem, že stanovení cílů jim dělalo potíže. Příliš neodpovídají cílům dramatické výchovy, se kterými se setkáváme v odborné literatuře. Jak jsem již v práci zmínila, myslím si, že je to zejména jejich malou zkušeností s touto výchovou.

Přestože zkušenosti mnohých pedagogů dramatické výchovy jsou malé, je dobře, že se snaží dětem nabídku dramatických činností poskytovat. Oceňuji jejich snahu při vymýšlení aktivit a tvorbě programu. Líbí se mi jejich elán při sebevzdělávání a chuť učit se novým věcem. Myslím, že s takovým přístupem, se dramatická výchova v Aši bude stále zlepšovat. Do budoucna bych si přála, aby se situace zlepšila hlavně na základních školách.

Literatura a informační zdroje

- CLARK, Jim, Warwick DOBSON, Tony GOODE a Jonothan NEELANDS. *Lekce pro život: Drama a integrované kurikulum*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4580-4.
- BLÁHOVÁ, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: Dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS, 1996. ISBN 80-7068-070-9.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- KALČICIVÁ, Lenka. *Školní vzdělávací program pro osmileté gymnázium*. Aš, 2007.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *ABC kulturních památek Československa*. Praha: Panorama, 1985.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Aš v zrcadle času*. Aš: Městský úřad Aš, 2005.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007.
- MACHKOVÁ, Eva. *Drama v anglické škole*. Praha: Artama, 1991. ISBN 80-7068-029-6.
- MACHKOVÁ, Eva. *Improvizace s příběhem v angloamerickém dramatu*. Praha: Divadelní fakulta Akademie múzických umění, 1996. ISBN 80-85883-16-3.
- MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. 2. vydání. Praha: Akademie múzických umění v Praze, divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.
- MACHKOVÁ, Eva. *Metodika dramatické výchovy: Zásobník dramatických her a improvizací*. Praha: Ipos, 2002. ISBN 80-7068-166-7.
- MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.

MARUŠÁK, Radek, Olga KRÁLOVÁ a Veronika RODRIGIEZOVÁ. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy: Využití metod a technik*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4.

PAVLOVSKÁ, Marie. *Dramatická výchova*. Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-071-5.

PEDAGOGICKÝ SBOR. *Na cestičkách u školky poznáváme svět, ten je pro nás lákavý, jak barevný květ: Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Aš, 2009.

POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Academia, 1977.

TALPOVÁ, Vladimíra. *Objevujeme svět: Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Aš, 2011.

ULRYCHOVÁ, Irina. *Drama a příběh*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2007. ISBN 978-80-7331-069-7.

VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1865-1.

VESELÁ, Věra. *Děti země: Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Aš.

Elektronické zdroje:

<http://aplikace.msmt.cz/HTM/PKVzdelprogrLDOb.htm>

<http://www.msnohova.unas.cz>

www.kamenka.cz

www.zsmsok.cz

www.zshlavkova.cz

www.gymsos.com

www.zspsas.cz/

www.rvp.cz

www.muas.cz/

www.czso.cz

www.drama.cz

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				